

ST. ALOYSIUS COLLEGE
DE LEERLING IN BEELD
MAVO HAVO

Een onderzoek naar de aansluiting van Culturele Kunstzinnige Vorming
van onderbouw HAVO naar bovenbouw HAVO

Jolijn Jansen

29-05-2017
Begeleider:
Manon Habekotté

Inhoudsopgave

1. INLEIDING	3
1.1 AANLEIDING VOOR HET ONDERZOEK	3
1.2 PROBLEEMBESCHRIJVING	4
1.3 DOEL EN RELEVANTIE	5
1.4 VRAAGSTELLING	5
1.5 TYPE ONDERZOEK	6
1.6 LEESWIJZER	6
2 ONDERZOEKSMETHODE	6
2.1 PARTICIPANTEN	6
2.2 AANPAK INTERVIEW	7
2.3 LABELS	9
3 DEELVRAGEN	9
3.1.DEELVRAAG 1:	9
3.1.1 THEORETISCH KADER	9
3.1.3 DEELCONCLUSIE	12
3.2.DEELVRAAG 2 & 3:	12
3.2.1 THEORETISCH KADER	13
3.2.2 SAMENVATTING VAN INTERVIEWS	16
3.2.3 DEELCONCLUSIE	19
3.3.DEELVRAAG 4	19
3.3.1 THEORETISCH KADER	19
3.3.2 SAMENVATTING VAN INTERVIEWS	20
3.4.3 DEELCONCLUSIE	21
4. CONCLUSIE	21
5. AANBEVELING	22
6. REFLECTIE	23
GERAADPLEEGDE LITERATUUR	25
BIJLAGE 1 UITGESCHREVEN INTERVIEWS	27
BIJLAGE 2 VASTSTELLEN RELEVANTIE	48
BIJLAGE 3 OPEN CODEREN	61

1. Inleiding

1.1 Aanleiding voor het onderzoek

In het animatiefilmpje van RSA Animate, *Changing Education Paradigms* (<https://www.youtube.com/watch?v=zDZFcDGpL4U>), vertelt Sir Ken Robinson over zijn kijk op onderwijs. Sir Ken Robinson is professor kunsteducatie aan de Universiteit van Warwick in Engeland. Hij heeft veel gepubliceerd over creativiteit en het kunstonderwijs. Het artikel *Revolutionair? Een analyse van Ken Robinson* (Verwer, 2013) noemt Sir Ken Robinson één van de meest invloedrijke onderwijs sprekers van de afgelopen jaren. Hij stelt dat het onderwijs sinds 1800 niet veel veranderd is en nog steeds gericht is op kennis. Robinson zegt dat er verschillende manieren van leren zijn en dat het onderwijs van toen en nu daar niet op inspeelt. Door dit filmpje ben ik gaan nadenken over het vak Culturele Kunstzinnige Vorming (CKV). In de wandelgangen op mijn werk hoor ik met regelmaat van zowel leerlingen als docenten onvrede over dit vak op onze school. Ik vermoed dat de sleutel ligt bij Sir Ken Robinson en zijn stelling dat onderwijs kennisgericht is en dat het vak CKV ook op deze manier vormgegeven wordt. Tijdens mijn opleiding aan de Breitner Academie is mij duidelijk geworden dat CKV vooral een vak is waarbij de leerlingen kennis maken met cultuur, verschillende culturen op verschillende manieren beleven, en daar een dialoog over aangaan. Zo zegt het Landelijk Kennisinstituut Cultuureducatie en Amateurkunst (LKCA, z.j.) dat het doel van CKV is “dat leerlingen kennis maken met de professionele wereld van kunst en cultuur. Dat doen ze door actief deel te nemen aan culturele activiteiten en daarop te reflecteren” (CKV havo/vwo tot 2016-2017, para.1). Het vak CKV leent zich er dus juist voor om niet kennisgericht te doceren.

Ik werk op het St Aloysius College (ALC) in Hilversum als kunstdocent. Het ALC is een kleine school voor MAVO en onderbouw HAVO. De school hoort bij de stichting AT Scholen. Het ALC biedt naast het VMBO traject een onderbouw HAVO traject aan voor leerlingen die doorstromen naar de bovenbouw HAVO op het Alberdingk Thijm College (ATC). Dit betekent dat de HAVO leerlingen hun schooltraject doorlopen op twee verschillende locaties met twee verschillende docententeams. CKV is op het ALC verplicht voor alle onderbouwleerlingen. Overigens is CKV in de HAVO bovenbouw ook verplicht. Dit betekent dat de HAVO leerlingen twee keer verplicht CKV doorlopen.

Volgens de *Monitor cultuuronderwijs* (Oberon, Sardes 2015) willen schoolleiders in het VO onder andere de volgende doelen bereiken: Leerlingen in aanraking brengen met kunst en cultuur, de persoonlijke ontwikkeling stimuleren en hun talenten ontwikkelen. Deze doelen, benoemd in de *Monitor cultuuronderwijs*, zie ik terug in het schoolprogramma op het ALC. Zo krijgen de leerlingen van de onderbouw vier uur per week Kunst en Media lessen en is in het schooljaar 2015-2016 gestart met het programma Talent waarvoor één uur in de week in het lesrooster staat. Uit informele gesprekken met het Management Team (MT) blijkt

dat het huidige CKV programma moet worden vernieuwd. De reden voor vernieuwing is dat een aantal jaren hetzelfde CKV programma is gegeven. Daarnaast wil het MT beter aansluiten bij de doelen zoals beschreven in de *Monitor cultuuronderwijs*.

Op het ALC geef ik kunstbeschouwing, de beeldende vakken, en ben ik betrokken bij de ontwikkeling van het programma Talent. Door mijn taken en interesse heb ik de vraag gekregen om aanbevelingen te doen hoe CKV inhoudelijk verbeterd kan worden.

1.2 Probleembeschrijving

Al een aantal jaar wordt op het ALC hetzelfde programma CKV aangeboden. Het MT heeft besloten dat CKV vernieuwd moet worden.

De informatiegids van het ALC (St Aloysius College, de Leerling in Beeld, 2016-2017, z.j.) vermeldt over CKV slechts, dat het in het derde jaar wordt gegeven. De praktijk blijkt anders te zijn. De CKV coördinator van het ALC stelt dat in de praktijk alle leerlingen vier CKV opdrachten maken per jaar in de onderbouw. De leerlingen bewaren de voltooide opdrachten in hun digitale 'kunstdossier'. De begeleiding van de opdrachten wordt gedaan in het mentoruur en de mentoren beoordelen de opdrachten. De opdrachten van CKV zijn een aantal jaar geleden ontwikkeld en worden niet door vakdocenten bijgesteld en vernieuwd. Wevers (2016) echter beschrijft in haar onderzoek de rol van de kunstdocent in het VMBO en de meerwaarde van de kunstvakken en kunstdocenten voor de school. Zeker ook voor het vak CKV. Door de vakdocenten niet te betrekken bij de ontwikkeling van CKV wordt er geen gebruik gemaakt van deze meerwaarde van kunstdocenten.

Het ALC is niet de enige school die zoekende is naar de inhoud van het vak CKV. Hierover zijn afgelopen jaren verschillende landelijke onderzoeken gedaan. Uit *Kunst en cultuur* (Lanschot Hubrecht, Marsman, Rass, & Tuinen, 2015) blijkt dat CKV op het VMBO divers wordt ingevuld. Op sommige scholen zijn er CKV teams en bijbehorende leerlijnen en op andere scholen niet.

In *Het legitimatieprobleem van de kunstvakken* (Waterhout, 2015) wordt de historie van het ontstaan van het vak CKV beschreven en de achterliggende gedachten over doelen en de rol van de docenten besproken. Het onderzoek benoemt vier belangrijke aspecten.

1. Het vak CKV is vakinhoudelijk nog steeds in ontwikkeling.
2. De relevantie van de kunstvakken wordt lastig als de kunstdocent geen cijfers kunnen toekennen aan het vak en daarmee een ondergewaardeerde positie krijgen.
3. Het vak CKV zou gegeven moeten worden door verschillende docenten met eigen specialisaties.
4. Elke school mag haar eigen invulling geven aan het vak CKV.

Omdat vernieuwing van CKV op het ALC wenselijk is, is het van belang om te weten waar men landelijk tegen aan loopt en wat de mogelijkheden zijn. Blijkbaar zijn er verschillende invullingen van het vak CKV op het VMBO. Op de HAVO ligt dat anders. In *Advies examenprogramma CKV 2017 en 2018*

(Vernieuwingscommissie, 2014) wordt gesproken over het nieuwe CKV op HAVO/VWO. Vanwege de doorstroom is dit nieuwe CKV van belang voor de HAVO leerlingen van het ALC. Zie tabel 1.

leerjaar	VMBO	HAVO	bijzonderheden
1	CKV landelijk verplicht	CKV door ALC verplicht	Gelijk school programma
2	CKV landelijk verplicht	CKV door ALC verplicht	Gelijk school programma
3	CKV landelijk verplicht	CKV door ALC verplicht	Gelijk school programma
4	Examenjaar: geen CKV	Overstap ATC Landelijk verplicht CKV	Landelijk verplicht CKV volgens de richtlijnen van het Advies examenprogramma CKV HAVO/VWO dit programma gaat uit van de vier nieuwe domeinen: verkennen, verbreden, verdiepen en verbinden.

Tabel 1.

In *Een doorlopende leerlijn*, (Kunstzone, 2014) wordt het belang van een doorlopende leerlijn beschreven. Kunstzone omschrijft een doorlopende leerlijn als een beredeneerde opbouw van tussendoelen en inhoud naar een einddoel. Op het ALC ontbreekt de leerlijn CKV. Hierdoor is er een aansluitingsprobleem met de HAVO bovenbouw van het ATC.

1.3 Doel en relevantie

Het doel van dit onderzoek is om de huidige stand van zaken van CKV in de onderbouw HAVO op het ALC in kaart te brengen. Vandaaruit zal ik aanbevelingen doen hoe CKV HAVO onderbouw op het ALC beter kan aansluiten op CKV bovenbouw HAVO op het ATC.

1.4 Vraagstelling

Hoofdvraag:

Welke aanbevelingen zijn er te geven om CKV in de onderbouw HAVO op het ALC inhoudelijk te verbeteren zodat er een betere aansluiting komt op de bovenbouw.

- 1) Wat zijn de huidige landelijke richtlijnen van het nieuwe CKV?
- 2) Hoe ziet de inhoud en aanpak er uit op de HAVO op het ALC?
- 3) Hoe ziet de inhoud en aanpak er uit op de HAVO op het ATC?

4) Wat zijn de ervaringen en wensen van docenten bij het vak CKV op het ALC?

1.5 Type onderzoek

Voor dit onderzoek is gebruik gemaakt van *Dit is onderzoek!* (Baarda 2014). Dit veldonderzoek is een kwalitatief, beschrijvend onderzoek. In het onderzoek worden ervaringen van geïnterviewden beschreven en geïnterpreteerd. Zoals Baarda beschrijft leent deze methode zich voor het ontwikkelen van ideeën, verklaringen en theorieën (p.59).

De onderzoeksvraag is een open vraag waarbij onderzocht wordt welke aanbevelingen gedaan kunnen worden voor een betere aansluiting.

1.6 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt de onderzoeksmethode omschreven. Er wordt ingegaan op de keuze van de participanten, de aanpak van de interviews en de labels.

In hoofdstuk 3 wordt er antwoord gegeven op de deelvragen d.m.v. een theoretisch kader en de interviews. Deze vormen de basis voor de deelconclusies. In hoofdstuk 4 wordt de eindconclusie getrokken n.a.v. de deelconclusies. Hoofdstuk 5 bevat de aanbevelingen n.a.v. de eindconclusie. Ter afsluiting hoofdstuk 6 waarin gereflecteerd wordt op het onderzoek.

2 Onderzoeksmethode

Er is gebruik gemaakt van de dataverzamelmethode: semigestructureerd interview met open en gesloten vragen (Baarda, p. 85, 93). De gesloten vragen geven feitelijke informatie en de open vragen geven inzicht naar meningen, wensen en ervaringen. In hoofdstuk 2.2 worden de interviewvragen besproken. Er zijn vier medewerkers die betrokken zijn bij het vak CKV geïnterviewd: drie uitvoerders/ontwikkelaars van het vak CKV (twee van het ALC en één van het ATC) en de adjunct-directrice van het ALC.

De interviews zijn opgenomen en naderhand uitgeschreven (bijlage 1). Om de resultaten te ordenen is er gebruik gemaakt van een kwalitatieve analyse (Baarda, 2014, p.156).

Per interviewvraag zijn de antwoorden verzameld, dit was de eerste ordening, hieruit kwamen informatie-eenheden. Deze zijn bekeken op relevantie (bijlage 2). Vervolgens heeft er datareductie plaats gevonden d.m.v. open coderen. Hieruit zijn labels benoemd (Baarda p.159), (bijlage 3).

Ter afsluiting is er d.m.v. selectief coderen besloten welke labels een antwoord geven op de deelvragen. In hoofdstuk 2.3 wordt verder ingegaan op de gekozen labels.

2.1 Participanten

Mevrouw J. Ruiter-Beemster is sinds maart 2017 adjunct-directrice op het ALC. Zij heeft o.a. onderwijs en CKV in haar takenpakket. Ik verwacht van haar antwoorden op beleidsniveau waarin de visie van het ALC op CKV duidelijk wordt.

Mevrouw R. Jaarsma geeft mens & maatschappij en geschiedenisles op het ALC en is mentor van 1ste jaar HAVO leerlingen. Zij heeft het huidige CKV programma gemaakt en voert als mentor het CKV programma uit. Ik verwacht van haar informatie over de huidige aanpak, haar ervaringen met het programma tot heden en een kritische blik op de bevoegdheid van de docenten.

Mevrouw I. Nagel was tot maart 2017 CKV coördinator ALC. Zij geeft mens & maatschappij, geschiedenisles en is mentor. Zij heeft ervaring met de uitvoering van projecten waarin soms de CKV opdrachten zijn verwerkt. Mijn verwachting is dat zij informatie geeft over inhoud, aanpak en de ontwikkeling van CKV tot maart 2017.

Mevrouw M. Hendrix is docent CKV en kunst op het ATC. Daarnaast ontwikkelt zij de leerlijn van nieuwe CKV voor de HAVO. Mijn verwachting is dat zij antwoord kan geven op de vragen over leerlijnen en inhoud en aanpak op het ATC.

2.2 Aanpak interview

In de periode van 18 t/m/ 20 april 2017 zijn de interviews mondeling (3) en schriftelijk (1) afgenomen. Voorafgaand zijn de vragen aan de geïnterviewden ter voorbereiding toegezonden. De interviewvragen zijn gekoppeld aan de deelvragen van het onderzoek. De eerste drie vragen van het interview zijn niet relevant voor het ATC maar geven wel inzicht op de deelvraag: Hoe ziet de inhoud en aanpak er uit op de HAVO op het ALC. Daarom begint de bespreking van de aanpak van het interview met deze drie vragen. Vervolgens zijn deelvraag 2 en 3 gecombineerd.

Deelvraag 2: Hoe ziet de inhoud en aanpak er uit op de HAVO op het ALC?
Interviewvragen:

- Vindt u dat het vak CKV verplicht moet zijn voor de HAVO onderbouw leerlingen?
 - Waarom is het CKV programma van het ALC al een aantal jaren hetzelfde?
- Het doel van deze open vragen is om de beweegredenen van de verplichting te achterhalen en de huidige stand van zaken m.b.t. de ontwikkeling van het vak CKV inzichtelijk te krijgen.

Deelvragen 2 en 3: Hoe ziet de inhoud en aanpak er uit op de HAVO op het ALC? Hoe ziet de inhoud en aanpak er uit op de HAVO op het ATC?

Interviewvragen:

- Wat is volgens u het belang van het vak CKV voor de leerlingen?
- In hoeverre bent u het eens met de mening van M.T. van de Kamp? (zij is van mening dat de leerling in het vak CKV vaardigheden leert die breder inzetbaar zijn dan alleen voor alleen het vak CKV)

- Vindt u dat deze vaardigheden geleerd worden in het huidige CKV programma?
- Vindt u dat het aanleren van deze vaardigheden onderdeel moeten zijn van het nieuwe CKV programma?

Het doel van de vragen is om informatie te krijgen in hoeverre de scholen de mening van M.T. van de Kamp, projectleidster van het expertisecentrum vakdidactiek kunsttheorie, delen en in praktijk brengen.

Interviewvragen:

- Vind je het van belang dat je een eerstegraads bevoegdheid in één van de talen, kunstgeschiedenis, of één van de kunstvakken hebt om CKV te kunnen geven?
 - Indien ja, welk belang?
 - Indien nee, waarom niet?
- Heb je een eerstegraad bevoegdheid in één van de talen, kunstgeschiedenis of één van de kunstvakken?
 - Indien ja, welke?
 - Indien nee, wat is je achtergrond en welke bevoegdheden heb je?

- Welke toevoeging geeft jouw vak binnen het vak CKV?

Het doel van deze vragen is om er achter te komen in hoeverre de kennis van de docenten een rol speelt bij de invulling van het vak CKV. Inventariseert of de mening van het LKCA gedeeld wordt en welke bevoegdheden de participanten hebben.

Interviewvragen:

- In hoeverre bent u het eens met de definitie van het SLO? (Een leerlijn is een beredeneerde opbouw van tussendoelen en inhouden, leidend naar een einddoel).
- Heeft uw school een leerlijn CKV ontwikkeld?
 - Indien ja, wat was de reden om deze te ontwikkelen?
 - Indien nee, wat is de reden om deze niet te ontwikkelen?
- Wat is voor u de meerwaarde van een leerlijn CKV?
- Hoe is de aansluiting van het programma CKV onderbouw HAVO ALC en het CKV bovenbouw programma ATC?
- Vindt u het wenselijk dat de twee programma's op elkaar aansluiten?

Het doel van deze vragen is om de definitie van een leerlijn vast te leggen en informatie te verzamelen betreffende de stand van zaken m.b.t. ontwikkeling van een leerlijn. Daarnaast is het doel van de laatste twee vragen om inzicht te krijgen in de wenselijkheid van aansluiting van de programma's.

Deelvraag: Wat zijn de ervaringen en wensen van docenten bij het vak CKV op het ALC?

Interviewvragen:

- Wat zou een goede aanvulling of verandering zijn voor het vak CKV?
- Zijn er plannen voor de invulling van het vak CKV schooljaar 2017-2018?
 - Indien ja, welke?

Het doel van de vraag is om wensen en toekomst plannen te inventariseren.

2.3 Labels

Er is gekozen om voor deelvraag 2 en 3 dezelfde labels te gebruiken. Reden daarvoor is om aanbeveling voor inhoudelijke aansluiting te kunnen doen de informatie van beide scholen verbonden moet worden.

Om antwoord te krijgen op deelvragen 2 en 3 is gekozen voor de labels: Visie en beleid, volwaardig vak, verplichting, aansluiting, vaardigheden, algemene kennis/cultuur en leerlijnen.

Om antwoord te krijgen op deelvraag 4 is gekozen voor de labels: Meerwaarde, ideeën, bevoegdheid en competenties docenten.

In hoofdstuk 3 zijn deze labels verwerkt in de samenvattingen van de interviews.

3 Deelvragen

In dit hoofdstuk wordt antwoord gegeven op de deelvragen. De deelvraag 1 wordt beantwoord d.m.v. een literatuuronderzoek. De deelvragen 2, 3 en 4 worden beantwoord door literatuur- en veldonderzoek.

3.1. Deelvraag 1:

Wat zijn de huidige landelijke richtlijnen van het nieuwe CKV?

Om de deelvraag te beantwoorden wordt eerst een omschrijving gegeven van het vak CKV. Het LKCA maakt in *De kunstdocent onderbouw havo en vwo* (2016) het doel van CKV “Kunst actief meemaken” inzichtelijk (p. 6).

Daarna worden de richtlijnen van het nieuwe CKV beschreven. Er is gekozen om het *Advies examenprogramma CKV havo/vwo* van het SLO (2014) te gebruiken.

In dit programma staat helder beschreven waaraan het nieuwe CKV moet voldoen.

Omdat de HAVO onderbouw leerlingen hetzelfde CKV programma draaien als de VMBO leerlingen wordt er in dit theoretisch kader gekozen om de eindtermen van het CKV van VMBO ook op te nemen.

3.1.1 Theoretisch kader

Richtlijnen CKV HAVO/VWO 2017-2018

In *De kunstdocent onderbouw havo/vwo* (2016) waarin het advies van de Vernieuwingscommissie wordt besproken, geeft het LKCA de volgende omschrijving van het vak CKV:

“Kunst actief meemaken is volgens deze commissie het doel van het nieuwe vak CKV. Daarbij verwijst het begrip ‘kunst’ naar architectuur, beeldende kunst en vormgeving, dans, film, muziek, nieuwe media, theater en combinaties hiervan. De leerling documenteert zijn eerdere ervaringen met kunst en wordt aangemoedigd om deze te verbreden door zich buiten de eigen vertrouwde kunst- en cultuurwereld te begeven en zijn ervaringen vanuit ver- schillende dimensies te beschouwen. Ter verdieping onderzoekt

de leerling een artistiek creatief proces door zowel beschouwing als praktische activiteiten. Hij documenteert en verantwoordt de verkregen inzichten; dat kan in een (schriftelijke) presentatie, maar bijvoorbeeld ook met een film of performance. In zijn leerproces staat reflectie op de eigen culturele ontwikkeling centraal. Zo zal het vak, aldus de commissie, de creatieve en onderzoekende houding van de leerling stimuleren" (p.16).

Vanaf 2017-2018 gaat het nieuwe examenprogramma CKV in de bovenbouw HAVO/VWO van start.

"Op 6 maart 2014 heeft de staatssecretaris van het ministerie van OCW de Vernieuwingscommissie CKV ingesteld met als doel het examenprogramma culturele kunstzinnige vorming (CKV) voor HAVO en VWO te herzien" (SLO, 2014, p.6).

In het *Advies examenprogramma CKV havo/vwo* (2014) wordt het nieuwe examenprogramma van CKV HAVO/VWO beschreven. De opzet van het nieuwe CKV examenprogramma HAVO bestaat uit vier domeinen. In het nieuwe examenprogramma worden per domein de eindtermen geformuleerd:

"Domein A - Verkennen

De kandidaat kan de eigen ervaring met kunst, kunstzinnige interesses, kennis van en opvattingen over kunst beschrijven en daarop reflecteren, en het resultaat daarvan gedocumenteerd vastleggen.

De kandidaat kan daarbij aangeven:

Wat de eigen ervaring met kunst is geweest, welke kennis hij van kunst heeft en wat zijn kunstopvattingen zijn;

Hoe zijn ervaring, interesses, kennis en opvattingen m.b.t. kunst zijn gevormd;

Hoe zijn ervaring, interesses, kennis en opvattingen zich verhouden tot die van anderen, onder wie zijn medeleerlingen.

Domein B - Verbreden

De kandidaat kan ervaringen met nieuwe kunstzinnige activiteiten die worden aangeboden in een levensechte, professionele context, beschouwen en waarderen.

De kandidaat kan inhoud, vorm en betekenis van uitingen in tenminste drie kunstdisciplines vanuit een of meerdere van de volgende dimensies beschouwen:

Feit en fictie

Schoonheid en lelijkheid

Autonoom en toegepast

Ambachtelijk en industrieel

Amusement en engagement

Digitaal en analoog

Individueel en coöperatief

Traditie en innovatie

Herkenning en vervreemding
Monodisciplinair, multidisciplinair, interdisciplinair
Lokaal en globaal

Domein C – Verdiepen

De kandidaat kan, individueel en/of in een klein team van medeleerlingen, een artistiek creatief proces of een aspect daarvan onderzoeken.

De kandidaat kan hierbij gebruik maken van:

voor dit onderzoek of proces geschikte werkwijzen, in de vorm van praktische activiteiten en beschouwend onderzoek;

de voor dit onderzoek vereiste creërende en analytische vaardigheden; diverse bronnen in verschillende media; zijn culturele omgeving.

De kandidaat kan hierbij gebruik maken van de onder domein B opgedane kunsttheoretische en/of cultuurhistorische kennis.

De kandidaat kan de verkregen inzichten documenteren en verantwoorden in een daartoe geëigende vorm, zoals een presentatie, tentoonstelling, verslag, debat, beeld, film, performance.

Domein D - Verbinden

De kandidaat kan verbanden leggen tussen de in de domeinen A, B en C opgedane ervaringen en inzichten met betrekking tot kunstzinnige processen.

De kandidaat kan aangeven wat daarvan de betekenis is voor zijn (verdere) kunstzinnige en culturele ontwikkeling.

De kandidaat kan deze reflectie toelichten in een daartoe geëigende vorm; te denken valt aan een gesprek, een film, een presentatie, een (digitaal) dossier of een combinatie van deze vormen” (SLO, p. 11-12).

De studielast voor CKV blijft gehandhaafd (120 uur). CKV wordt ook nog steeds afgesloten met een schoolexamen waarvan de exameneisen beschreven staan in het nieuwe examenprogramma CKV HAVO/VWO. Dit betekent dat het vak CKV geen landelijk examen heeft.

Richtlijnen CKV VMBO

Het LKCA geeft aan dat voor alle leerlingen in de bovenbouw van het VMBO CKV verplicht is. Bij CKV ondernemen leerlingen culturele activiteiten en doen zij culturele ervaringen op. CKV wordt afgesloten met een schoolexamen dat 'naar behoren' moet worden afgerond. De school kan zelf beslissen of CKV in leerjaar drie of leerjaar vier wordt afgesloten, of verspreid over deze twee jaren. De studielast van CKV is 40 uur. De huidige eindtermen van CKV, zijn gevonden in het *Examenprogramma kunstvakken 1*:

- “De kandidaat kan zich oriënteren op de eigen loopbaan en het belang van kunst en cultuur in de maatschappij.

- De kandidaat kan basisvaardigheden toepassen die betrekking hebben op communiceren, samenwerken en informatie verwerven en verwerken.
- De kandidaat heeft actief deelgenomen aan tenminste 4 culturele activiteiten en kan een eigen keuze maken uit het culturele aanbod.
De culturele activiteiten zijn daarbij gespreid over verschillende kunstdisciplines.
- De kandidaat kan met betrekking tot de culturele activiteiten: een kunstdossier samenstellen waarbij hij verslag doet van het voorbereiden en ondernemen van culturele activiteiten; aan de hand daarvan reflecteren op zijn ervaringen, interpretaties en waarderingen” (kunstvakken 1, para. 3).

3.1.3 Deelconclusie

De eindtermen van het nieuwe CKV examenprogramma HAVO/VWO bieden in vergelijking met de eindtermen van het CKV voor het VMBO meer mogelijkheden voor verbreding en verdieping in het programma. Verbreding betekent dat de leerlingen kennis maken met (voor hen onbekende) nieuwe kunstvormen. Daarnaast wordt er verdieping aangeboden doordat de leerlingen kennis en vaardigheden aanleren die nodig zijn om onderzoek te kunnen doen naar kunstvormen. De verplichtte deelname aan culturele activiteiten komen voor de HAVO te vervallen. De VMBO leerlingen zijn verplicht aan 4 culturele activiteiten te deelnemen. De studielast voor de HAVO leerlingen (120 uur) is beduidend meer dan de studielast voor de VMBO leerlingen (40 uur). Voor beiden geldt dat het vak CKV wordt afgerond d.m.v. een schoolexamen.

3.2. Deelvraag 2 & 3:

Hoe ziet de inhoud en aanpak er uit op de HAVO op het ALC? Hoe ziet de inhoud en aanpak er uit op de HAVO op het ATC?

In het theoretisch kader wordt literatuur besproken die voor beide scholen relevant is daarom is er gekozen om de deelvragen te combineren.

De programma's CKV van beide scholen geven inzicht in het verschil van inhoud (hoofdstuk 3.2.1). Vervolgens wordt literatuur besproken waarin duidelijk wordt welke verschillende manieren van aanpak mogelijk zijn. Het *Advies examenprogramma CKV HAVO/ VWO* (SLO, 2014) biedt een andere aanpak dan M.T. van de Kamp. In dit hoofdstuk zal antwoord worden gegeven welke aanpak gewenst wordt.

Omdat in de hoofdvraag van dit onderzoek gezocht wordt naar een aanbeveling voor betere aansluiting, zal het begrip 'doorlopende leerlijnen' gebruikt worden. Het onderzoek van Strijker *Leerlijnen en vocabulaires in de praktijk* (SLO, 2010) en het Discussiepaper *Elk Talent Telt* (Stichting van het Onderwijs, 2016) hanteren verschillende omschrijvingen van het begrip 'leerlijnen'. Het theoretisch kader (3.2.1) motiveert welk leerlijn-begrip ik in dit onderzoek hanteer. Verder

wordt het aangevuld met de vragen en antwoorden van de interviews, waarna een deelconclusie wordt getrokken.

3.2.1 Theoretisch kader

Op het ALC volgen de HAVO onderbouw leerlingen het programma van het VMBO. Volgens de *handreiking Schoolexamen Kunstvakken 1 (CKV) VMBO* (Tuinen, 2007) is de doelstelling voor het VMBO:

“Het doel van CKV is om leerlingen kennis te laten maken met hun culturele omgeving en leerlingen zelfstandig een keuze te laten maken uit het aanbod. Een brede oriëntatie staat voorop: leerlingen maken, bij voorkeur buitenschools, kennis met (nieuwe) vormen van kunst en cultuur waarbij ze vooral zelf actief, zelfstandig en ondernemend zijn” (p. 13).

De doelstelling voor de HAVO bovenbouw is volgens het LKCA

“...dat leerlingen kennismaken met de professionele wereld van kunst en cultuur. Dat doen ze door actief deel te nemen aan culturele activiteiten en daarop te reflecteren”.

De doelstellingen komen tot uiting in de verschillende programma's. Hieronder de beschrijving van de programma's op het ALC en op het ATC.

Programma beschrijving CKV ALC

Op het ALC wordt het CKV programma verdeeld over drie leerjaren. Waarin excursies worden gedaan waarvan de leerlingen een verslag maken of het materiaal gebruiken van het desbetreffende museum. De opdrachten worden individueel uitgevoerd.

Leerjaar 1

Dagboek Terschelling: elkaar leren kennen op kamp Terschelling *een herinnering voor later*

Cultureel zelfportret: kennismaking CKV en geeft culturele geschiedenis van de leerling in beeld

Archeon: beleef (ontdek) prehistorie, romeinen en middeleeuwen, vragenlijst invullen

Film “afbliven” naar het boek van Carry Slee: verslag thema drugs

Leerjaar 2

Filmopdracht: Rabat, roadtrip iets persoonlijks en check of je de film hebt gezien

Leerjaar 3

Düsseldorf: blog over de reis en 4 bezienswaardigheden

Afbeelding 2. CKV programma ALC

Hieronder het CKV programma van het ATC waar op de aansluiting moet plaats vinden.

Dit is een eenjarig programma. De opdrachten zijn gekoppeld aan de nieuwe domeinen en beslaan verschillende kunstdisciplines. Er is afwisseling in individuele – en groepsopdrachten.

CKV HAVO 4 PERIODE 1			
Uitgangspunt	DOEL	OPDRACHT	Subdoelen:
	VK 1,2	i Intro: cultureel zelfportret, <u>Wixpagina</u> , 3 blokuren	- De leerling kan omschrijven wat kunst, volgens hem is - De leerling kan benoemen dat er naast z'n eigen opvatting ook andere opvattingen zijn - De leerling inventariseert zijn ervaringen met kunst • wat heeft hij actief, als beoefenaar van een van de disciplines gedaan • wat heeft hij gezien/ meegemaakt van wat anderen uitgevoerd hebben, live of via een beeldscherm/boxen • welke kennis, interesse en opvattingen over kunst heeft hij - De leerling kan benoemen hoe hij aan zijn ervaring, kennis en interesse over kunst komt - De leerling kan de info die volgt uit de vier bovenstaande punten gestructureerd en duidelijk vastleggen in een visueel aantrekkelijke presentatie
Film	<u>VB</u> r 3,4 VD 5	i Filmbezoek filmtheater, Recensie, 1 blokuur	- De leerling kan beschrijven welke taken vervuld moeten worden om een film te maken - De leerling onderzoekt het verschil tussen een filmhuisfilm en een commerciële film en kan de verschillen nuanceren - De ervaart de authentieke omgeving bij het bekijken van een <u>arthouse</u>-film - De leerling beschouwt de film vanuit de dimensie amusement en engagement - De leerling vormt een mening over de bezochte film en kan die beargumenteren. - De leerling kan het plaatsen in zijn eigen culturele ontwikkeling
Film	VD 5,6 VB 9,10,11	s Filmpje maken, 4 blokuren	- De leerling kan met een of twee andere leerlingen een werkverdeling maken - De leerling ondergaat zelf een artistiek/creatief proces, waardoor hij beter begrijpt hoe dat er in professionele circuit aan toe gaat - De leerlingen maken keuzes voor de vormgeving en begrijpen dat het invloed heeft op de inhoud, ze kunnen dat benoemen - De leerling kan z'n eigen ervaringen een plek geven in zijn eigen culturele ontwikkeling - Deze ervaringen en conclusies worden bijgehouden in een digitaal dossier (website)

i = individueel s = samenwerken VK = verkennen VBr = verbreden VD = verdiepen VB = verbinden

CKV HAVO 4 periode 2			
Uitgangspunt	DOEL	OPDRACHT	Subdoelen:
muziek	VD 5,6,7,8	s A: intro over muziek B: zelf aan de slag 3 blokuren	- De leerling krijgt een idee van de hoeveelheid muziekgenres en neemt kennis, door (fragmenten) te luisteren. De leerling verdiept zich (in een tweetal/groepje) in 1 genre: - De leerling kan informatie verzamelen, door gebruik te maken van verschillende bronnen; Internet, maar ook de eigen culturele omgeving (telefoon, mail of bezoek) - De leerling kan deze info, aangevuld met muziekfragmenten in een auditieve presentatie verwerken. - De leerling luistert kritisch naar de onderzoeken van klasgenoten, kan deze presentaties beschouwen en waarderen
theater	VD 5,6,7,8	i A: intro over theater B: zelf aan de slag 3 blokuren	- De leerling kan benoemen welke vormen van theater er bestaan - Van een theatergenre kan de leerling benoemen wat er nodig is om een voorstelling tot stand te kunnen brengen. (Welke voorbereiding, mensen/beroepen/taken, maar ook spullen/materialen/locaties en techniek) De leerling verdiept zich (in een tweetal/groepje) in 1 deelaspect: - De leerling kan informatie zoeken, door gebruik te maken van verschillende bronnen; internet, maar ook de eigen culturele omgeving (telefoon, mail of bezoek) - De leerling kan deze info, aangevuld met visuele voorbeelden in een presentatie zetten. (document, ppt, filmpje enz, naar eigen inzicht) - De leerling luistert kritisch naar de onderzoeken van klasgenoten, kan deze presentaties beschouwen en waarderen
dans	VD 6,8	i s A: Intro over dans B: dansworkshop 2 blokuren	- De leerling kan verschillende soorten dans herkennen - De leerling kan verschillende dansen plaatsen in de tijd. Van klassiek ballet tot nu. - De leerling kan zelf een dansje opvoeren
Je zou de doelen per discipline ook kunnen wisselen, dus theater, muziek en dans zouden ook omgedraaid kunnen worden, als alle doelen maar bereikt worden.			

podiumbezoek	VBr 3,4	i	Bezoek podiumoptreden, (in eigen tijd) verslag (dimensie) 1 blokkur	- De leerling ervaart hoe het is om een podiumoptreden; dans, theater of muziek, live mee te maken - De leerling kan een link leggen tussen de opgedane kennis in deze periode en de bezochte voorstelling - De leerling kan het optreden beschouwen vanuit een passende dimensie (niet traditie-innovatie, niet amusement-engagement, niet die we kiezen voor periode 3) - De leerling kan een mening vormen over de bezochte voorstelling en kan die beargumenteren - De leerling kan het plaatsen in zijn eigen culturele ontwikkeling
	VB 9,10,11			- De leerling kan verslag leggen, in een digitaal dossier van alle ervaringen uit deze periode (website)
Beeldend/ Nieuwe Media	VBr 3,4 VD 5,6,7,8		A: Intro: kijkwijzer museum B: zelf aan de slag 3 blokken	- De leerling kan de kunst, die hij in een professionele context ziet, beschouwen en waarderen - De leerling kan vanuit eenzelfde visie/manier, met de beperkte middelen die hij/zij heeft een soortgelijk creatief proces doorlopen
Design/ mode	VD 5,6,7,8		A: Intro mode/design B: zelf aan de slag 3 blokken	- De leerling kan de relatie tussen functie van gebruiksvoorwerpen/kleding en de vormgeving er van benoemen - De leerling verdiept zich (in een tweetal/groepje) in 1 aspect van vormgeving/functie: - De leerling kan informatie verzamelen, door gebruik te maken van verschillende bronnen; Internet, maar ook de eigen culturele omgeving (telefoon, mail of bezoek) - De leerling kan deze info, aangevuld met afbeeldingen in een presentatie verwerken. - De leerling luistert kritisch naar de onderzoeken van klasgenoten, kan deze presentaties beschouwen en waarderen
Je zou de doelen per discipline ook kunnen wisselen, dus beeldend/nieuwe media en design/mode zouden ook omgedraaid kunnen worden, als alle doelen maar bereikt worden. Een andere mogelijkheid is om deze twee disciplines wel allebei te introduceren, maar de aan de slag opdracht te beperken tot een opdracht om zo meer tijd te hebben voor diepgang.				

CKV HAVO 4 Periode 3			
Uitgangspunt	DOEL	OPDRACHT	Subdoelen:
Architectuur, design/ beeldend/ nie. media	VBr 3	Excursie, bezoek aan gebouwen en tentoonstelling 1 hele dag	- De leerling kan zich oriënteren in de stad, de weg vinden met behulp van een plattegrond of een digitaal middel - De leerling ervaart 'kunst' in een authentieke omgeving (niet vanaf een beeldscherm) en kan deze kunst beschouwen en waarderen
architectuur	VBr 3,4 VD 5,6,7,8	Voorbereiding excursie 2 blokken	- De leerling kan de basisbegrippen van architectuur benoemen en herkennen. Het betreft begrippen omtrent: • Vormgeving • Materiaal en techniek • Inhoud, visie, concept - de leerling kan de vormgeving, gebruikte materialen/ technieken en visie plaatsen in de tijd en beschouwen vanuit de dimensie 'innovatie en traditie' - de leerling kan zijn bevindingen in een fraai vormgegeven document vastleggen
Dimensie: Herkenning- vervreemding	VBr 4, VD 5,6,7,8 VB 9,10,11	Onderzoek vanuit de gegeven dimensie in een zelfgekozen discipline	- De leerling kan het artistiek proces (of een deel daarvan) onderzoeken De leerling kan gebruik maken van: - praktische activiteiten en beschouwend onderzoek - zelf iets maken en analyseren - diverse bronnen uit verschillende media - zijn eigen culturele omgeving
	VB 9,10,11	Terugblik 1 blokkur	- de leerling kan de terugkoppelingen die hij na iedere periode gedaan heeft, op een rijtje zetten - De leerling kijkt terug op het jaar ckv en kan dat wat hij geleerd heeft benoemen, beschouwen en waarderen

Afbeelding 3. CKV programma ATC

Naast het kader dat gegeven wordt door de doelstellingen en het *Advies examenprogramma* zijn er meer mogelijkheden voor de aanpak en inhoud van het vak CKV.

M.T. van de Kamp, stelt dat het vak CKV groter is dan het *Advies examenprogramma CKV HAVO/VWO*. Het *Advies examenprogramma CKV HAVO/VWO* geeft een algemene richting over de inhoud van het vak. Zij geven de scholen ruimte om het vak CKV zelf vorm te geven.

Naar de mening van M.T. van de Kamp leert de leerling in het vak CKV vaardigheden die breder inzetbaar zijn dan alleen voor het vak CKV. (Kunstcontext, z.j.) Zij leren creativiteit te ontwikkelen en divergent te denken. Aan de hand van opdrachten in praktijk en theorie, leren de leerlingen hoe creatieve- en theoretische problemen geformuleerd en opgelost kunnen worden.

Het ALC en het ATC zijn onderdeel van de Stichting AT scholen. Deze stichting biedt tijd en ondersteuning om leerlijnen te ontwikkelen. Voor het vak CKV op het ATC is

afgelopen jaar een vernieuwde versie gemaakt, deze sluit aan op de nieuwe domeinen voor het vak CKV.

Verschillende studies hebben geschreven over het begrip leerlijnen. Het is duidelijk dat er geen eenduidige definitie is van dit begrip. Het SLO en de Stichting van het Onderwijs geven beiden het belang van doorlopende leerlijnen aan. Daarnaast wordt in het *Discussiepaper Elk Talent Telt* (2016) van de Stichting van het Onderwijs de volgende omschrijving van de doorlopende leerlijn omschreven: "Bij doorlopende leerlijnen kunnen leerlingen en studenten in hun eigen leerroutes ononderbroken (zonder overlap, breuken of lacunes) leren en hun talenten breed ontwikkelen". Deze omschrijving is meer gedefinieerd dan de omschrijving van het SLO. In het onderzoek van Strijker (2010) in de praktijk worden verschillende omschrijvingen van het begrip leerlijn onderzocht. Vanuit dat onderzoek heeft het SLO gekozen voor de volgende omschrijving: "Een leerlijn is een beredeneerde opbouw van tussendoelen en inhouden, leidend naar een einddoel". Om duidelijk te krijgen welke definitie gehanteerd wordt op de AT scholen is navraag gedaan bij de coördinator ontwikkeling van de leerlijnen H. Richter. De definitie van het SLO wordt op de AT scholen als uitgangspunt genomen, daarom wordt in dit onderzoek deze definitie gebruikt.

3.2.2 Samenvatting van interviews

Interviewvragen m.b.t. verplichting:

Waarom heeft de HAVO onderbouw op het ALC verplicht het vak CKV?

Ruiter-Beemster: "Dit zal met visie en speerpunten oftewel beleid te maken hebben".

Twee participanten geven aan dat het met voorbereiding naar de bovenbouw te maken heeft. Nagel: "Wij doen het wel expres om de leerlingen voor te bereiden voor HAVO 4". Jaarsma: "Bij ons zijn er best nog wel wat leerlingen die toch over gaan van de HAVO naar de MAVO zodat ze in de MAVO 3 dan gewoon een dossier hebben aangemaakt met opdrachten van CKV".

Vindt u dat het vak CKV verplicht moet zijn voor de HAVO onderbouw leerlingen?

De drie participanten doen verschillende uitspraken over de verplichting. Mevrouw J. Ruiter-Beemster kan geen antwoord geven op de vraag. Mevrouw R. Jaarsma geeft aan dat de oorspronkelijk insteek van het vak was om aansluiting te maken met het ATC. Zij zijn het beiden eens met verplichting maar dat verplichting wel vraagt om een ander invulling. Zo vindt mevrouw Nagel dat verplichting mag, alleen dan moet het als een vak worden gegeven.

Interviewvragen m.b.t. inhoud en aanpak

Waarom is het CKV programma van het ALC al een aantal jaren hetzelfde?

Nagel: "Nou echt hetzelfde kan je niet echt van spreken. Ja sommige opdrachten zijn nog hetzelfde bijvoorbeeld een Terschelling opdracht is nog hetzelfde. Maar excursies veranderen ook weer". Mevrouw Jaarsma geeft aan dat het programma nog in ontwikkeling is:

"Er was geen coördinator of iets en toen ben ik dat gaan doen en toen hebben wij met Kees Breederveld opgezet nou, we beginnen in klas 1 en

dan klas 1,2, en 3 dan kunnen ze het gewoon opbouwen en dan hoeven ze niet in 1 jaar alles te gaan doen en dat is toen een beetje op gang gekomen dus zo lang is het nog niet bezig”.

Wat is volgens u het belang van het vak CKV voor de leerlingen?

De vaardigheden die genoemd worden door van de Kamp zijn van belang voor CKV vinden mevrouw Ruiter-Beemster en Hendrix. Ruiter-Beemster: “Ik vind ook dat je deze vaardigheden (creativiteit en divergent denken) kunt leren in andere vakken”. Echter is volgens mevrouw Hendrix cultuur het gedeelte van CKV dat de kapstok is voor het aanleren van de vaardigheden.

Twee andere participanten vinden dat algemene kennis en cultuur het belang van CKV is. Jaarsma: “En dat ze wat breder ontwikkeld zijn dan inderdaad alleen de vakken eh maar ook culturele vlakken. Je moedigt ze misschien een keer aan om naar een museum te gaan, een andere film te kijken dan ze gewend zijn”.

In hoeverre bent u het eens met de mening van M.T. van de Kamp?

Alle participanten zijn het in principe eens met van de Kamp wel hebben zij er verschillende opmerkingen bij geplaatst. Zo zegt bijvoorbeeld Ruiter-Beemster over de vaardigheden: “Het kan niet optimaal ontwikkelen binnen één vak”. Mevrouw Nagel geeft aan dat door deze vaardigheden er groei in algemene kennis zal ontstaan. Beide participanten geven aan dat niet alleen in CKV de vaardigheden aangeleerd worden. Nagel: “... alsof CKV ervoor zorgt dat het allemaal gebeurt, dat is natuurlijk echt niet zo. Dat ze alleen bij CKV creativiteit ontwikkelen, dat vind ik echt niet”.

Mevrouw Jaarsma is het eens met van de Kamp, maar vindt het zweverig klinken.

Vindt u dat deze vaardigheden geleerd worden in het huidige CKV programma?

Eén participant kan dit niet beoordelen. De participanten van het ALC geven aan dat door financiële terughoudendheid en het verplicht digitaal aanbieden van de lesstof deze vaardigheden in het huidige programma niet geleerd kunnen worden. Jaarsma: “Nee vind ik niet nee. Het zijn vooral verslagen schrijven maar geen theater dingen en zo. Maar ja, dat proberen we wel steeds maar het is natuurlijk ook een financieel puntje. Liever wordt daar geen geld aan uitgegeven of is er geen geld voor”. Nagel: “En dan dat alles digitaal moet, ben je dus ook weer sneller geneigd om iets van een verslag, betoog of brochure van te maken”.

Mevrouw Hendrix geeft aan dat de vaardigheden wel geleerd worden in het huidige programma maar niet door alle leerlingen wordt opgepakt. Het vernieuwde CKV geeft volgens haar meer mogelijkheden: “Ja wel omdat we nu echt benoemen bij bijna iedere opdracht dat er een klein onderzoekje dat echt omschreven is dat je een stapje verder moet gaan. Dat is wel de vernieuwing ten opzichte van het programma dat we al hadden”. Dit vraagt volgens haar wel dat leerlingen gestimuleerd worden, opdrachten minder vast omliggend zijn en dat docenten de leerlingen meer los laten.

Hendrix:

“Ja, omdat je wil dat de leerlingen zelf gaan nadenken, waardoor ze een andere kant op kunnen gaan dan die jij bedacht hebt. En dat is eigenlijk juist het doel want dat wil je ook dat ze dat gaan doen. Maar daardoor

verlies je zelf als docent een beetje de controle zeg maar want dan wordt het meer hun ding”.

Vindt u dat het aanleren van deze vaardigheden onderdeel moet zijn van het nieuwe CKV programma?

Alle participanten vinden dat het aanleren van de vaardigheden onderdeel moet zijn van het nieuwe CKV programma. Mevrouw Hendrix en Ruiter-Beemster geven nog een keer aan dat het aanleren van de vaardigheden niet beperkt moet worden tot het vak CKV.

Twee andere participanten vinden dat de vaardigheden ervoor kunnen zorgen dat het leuker voor de leerling kan zijn, dat het breder kan zijn, talenten van leerlingen aandacht krijgen. Zij vinden dat dit de waarde van het vak CKV zal verhogen. Om dit te kunnen doen vinden zij het van belang dat het vak CKV ingeroosterd wordt. Nagel: “...het bestuur wil dat wij er op het ALC er een echt waarde vak van maken, ja, het is geen vak voor mijn gevoel als je het geen uur in de week hebt”.

Interviewvragen m.b.t. de leerlijnen

In hoeverre bent u het eens met de definitie van het SLO?

Alle participanten zijn het eens met de definitie van het SLO.

Heeft uw school een leerlijn CKV ontwikkeld?

- Indien ja, wat was de reden om deze te ontwikkelen?
- Indien nee, wat is de reden om deze niet te ontwikkelen?

Twee participanten van het ALC geven aan dat er een programma is. Mevrouw Ruiter-Beemster geeft aan dat zij denkt dat de leerlijn in ontwikkeling is. Zo zegt zij: “Voor het vak CKV begrijp ik dat er eerst lessen zijn bedacht en er gaandeweg een leerlijn wordt gemaakt”. Mevrouw Hendrix geeft aan dat de leerlijn CKV wordt herzien i.v.m. de nieuwe richtlijnen. Verder zegt zij:

”En wat ook heel handig is en dat vindt de schoolleiding weer dan belangrijk daaraan is dat als jij met meerdere mensen dat vak geeft dat als jij zo’n leerlijn hebt met alle opdrachten compleet overzichtelijk ergens staan dan kan ieder willekeurig iemand bij wijze van spreken die lessen gaan geven dus het is ook gewoon handig voor dat de lessen die gemaakt worden niet verloren gaan zeg maar dat het niet gebonden is”.

Wat is voor u de meerwaarde van een leerlijn CKV?

Twee participanten zien de meerwaarde van een leerlijn dat je als docent de lessen zelf op basis van doelen kunt invullen. Mevrouw Ruiter-Beemster omschrijft de meerwaarde als: “Een leerlijn heeft een grote meerwaarde als je vanuit doelen lesgeeft, in plaats van uit activiteiten. Wat wil je met de leerlingen bereiken en welke subdoelen moet je daarvoor wanneer behalen”?

Mevrouw Hendrix geeft in de vorige vraag de meerwaarde aan. Zij geeft ook aan dat het voor de leerlingen inzichtelijk wordt wat je gaat doen.

Hoe is de aansluiting van het programma CKV onderbouw HAVO ALC en het CKV bovenbouw programma ATC?

Drie participanten geven aan dat er geen aansluiting is. Mevrouw Ruiter-Beemster weet het niet.

Vindt u het wenselijk dat de twee programma's op elkaar aansluiten?

Alle participanten vinden het wenselijk. Mevrouw Ruiter-Beemster gaat een stap verder zo zegt zij: "Ik vind dit niet alleen wenselijk, het lijkt mij ook essentieel als je weet dat onze HAVO 3 leerlingen allemaal doorstromen naar het ATC". Dit in tegenstelling tot Hendrix: "... maar in dit geval is het voor dus een ding van 1 jaar en daar beginnen we mee en daar eindigen we mee dus hoe ze binnen komen dat maakt niet uit".

3.2.3 Deelconclusie

Uit de theorie blijkt dat voor de HAVO onderbouw het vak CKV niet verplicht is. Het ALC heeft voor verplichting gekozen i.v.m. doorstroom naar HAVO bovenbouw ATC en overstap HAVO onderbouw VMBO. Als voorwaarde voor deze verplichting blijkt dat CKV een volwaardig vak moet worden.

Er is een groot programma verschil tussen de beide scholen.

De inhoud van het CKV programma van het ALC is de afgelopen jaren weinig veranderd. Het belang van de vaardigheden gesteld door van de Kamp voor het vak CKV wordt door beide scholen gedeeld. Men is zoekende naar hoe deze vaardigheden tot uiting kunnen komen in het vak CKV.

De definitie van leerlijn van het SLO zoals beschreven in het theoretisch kader wordt door beide scholen onderschreven. De meerwaarde van een leerlijn wordt door beide scholen gezien. Op beide scholen is de leerlijn van CKV in ontwikkeling. Er is geen programma aansluiting voor het vak CKV tussen de scholen. Het ALC vindt een doorlopende leerlijn wenselijk, het ATC ziet het niet als noodzakelijk.

3.3. Deelvraag 4

Wat zijn de ervaringen en wensen van docenten bij het vak CKV op het ALC?

Uit de resultaten van de interviews is gebleken dat de label competentie, die oorspronkelijk ingedeeld was bij deelvraag 2 en 3, beter aansluit bij deelvraag 4. Een 1ste graadbevoegdheid is niet relevant. Uit de antwoorden van de participanten blijkt dat interesse en affiniteit wel wenselijk zijn.

In het theoretisch kader is gekozen voor informatie van het LKCA over de bevoegdheid van CKV docenten. Dit is gedaan omdat niet alleen inhoud en aanpak informatie geeft over het vak CKV maar ook de vakbekwaamheid van de docenten invloed heeft. Het LKCA geeft een duidelijke omschrijving van de gewenste vakbekwaamheid. In de interviews worden vragen over de gewenste vakbekwaamheid gesteld zodat inzicht verkregen wordt over het belang van vakbekwaamheid voor het vak CKV. Verder zal naar voren komen wat de wensen van de desbetreffende participanten zijn m.b.t. het vak CKV.

3.3.1 Theoretisch kader

Op het ALC wordt CKV gegeven door de kunst-docenten en niet kunst-docenten. De vakkennis van de niet kunst-docenten ligt op verschillende gebieden zoals lichamelijke opvoeding, scheikunde, wiskunde en mens & maatschappij e.d. Niet

kunst-docenten mogen, zoals *De kunstdocent onderbouw HAVO en VWO* stelt, het vak CKV geven. Dit maakt volgens hen het vak CKV wel 'kwetsbaar'. Daarom geven zij aan dat het belangrijk is inhoud en aanpak goed neer te zetten (p.17).

Voor de HAVO bovenbouw geldt volgens het LKCA dat docenten met een eerstegraads bevoegdheid in één van de talen, kunstgeschiedenis, of één van de kunstvakken bevoegd zijn om het vak CKV te geven.

3.3.2 Samenvatting van interviews

Interview vragen m.b.t. competentie docenten

Vind je het van belang dat je een eerstegraads bevoegdheid in één van de talen, kunstgeschiedenis, of één van de kunstvakken hebt om CKV te kunnen geven?

- *Indien ja, welk belang?*
- *Indien nee, waarom niet?*

Alle participanten geven aan geen belang te hechten aan eerstegraads bevoegdheid. Wel vinden zij andere competenties van belang. Jaarsma: "Ik denk niet dat het perse nodig is maar het is wel belangrijk dat je er interesse in hebt". Hendrix: "... ik denk dat het belangrijk is dat die mensen die dat geven enthousiast over zijn".

Heb je een eerstegraad bevoegdheid in één van de talen, kunstgeschiedenis of één van de kunstvakken?

- *Indien ja, welke?*
- *Indien nee, wat is je achtergrond en welke bevoegdheden heb je?*

Geen van de participanten heeft een eerstegraads bevoegdheid. Zowel Mevrouw Jaarsma als Nagel hebben een tweedegraads bevoegdheid geschiedenis. Mevrouw Hendrix heeft een tweedegraads tekenen en textiel bevoegdheid. Mevrouw Ruiter-Beemster geeft aan dat deze vraag voor haar niet van toepassing is.

Welke toevoeging geeft jouw vak binnen het vak CKV?

Mevrouw Ruiter-Beemster geeft aan dat deze vraag voor haar niet van toepassing is. Mevrouw Hendrix geeft in haar antwoord de waarde van de toevoeging van andere disciplines aan:

"Wij zaten tot voor kort alleen maar met beeldende docenten in de CKV vakgroep... maar we hebben nu dan een muziekdocent en audiovisueel docent er bij en op zich zou dat wel een meerwaarde kunnen zijn. Het voegt zeker ook wat toe".

Mevrouw Jaarsma en Nagel zien beiden de aansluiting vanuit hun vakgroep met CKV. Jaarsma: "Binnen onze vakgroep zou dat goed kunnen want geschiedenis en in de onderbouw zijn er veel excursies vanuit mens en maatschappij dan kon je dat samenvoegen".

Wat zou een goede aanvulling of verandering zijn voor het vak CKV?

Een participant geeft geen antwoord op deze vraag. Mevrouw Nagel vindt dat de voorbereiding voor de doelen van het nieuwe CKV belangrijk zijn. Daarnaast geeft zij advies om het nieuwe CKV programma langzaam in te voeren. Verder heeft Mevrouw Jaarsma de wens om samenwerking met het ATC te bewerkstelligen: "En

connectie met het ATC wat wil het ATC? Wat verwachten zij? Dat wij daarop kunnen inspelen”.

Als aanvulling op het CKV programma stelt mevrouw Nagel voor om activiteiten in de school te halen en te onderzoeken welke mogelijkheden voor buitenschoolse activiteiten er zijn in de omgeving. Mevrouw Jaarsma zou een overzicht wenselijk vinden van activiteiten die gedaan kunnen worden.

Mevrouw Hendrix geeft suggesties voor aanvulling voor het vak CKV: “Ik denk dat het belangrijk is dat bij iedere opdracht die we doen er onderzoek is....zodat je ze stimuleert verder te denken dan het eerste waar je meteen aan denkt”.

Verder geeft zij als aanvulling dat er verschillende mogelijkheden voor reflectie gebruikt kunnen worden. Als laatste heeft ze een idee over mogelijke aanvulling voor het CKV programma HAVO onderbouw op het ATC:

“Ik zit nog te denken dat het voor ons misschien ook best in de onderbouw CKV gerelateerde dingen gebeuren maar dat hebben we nooit precies zo benoemd. Dat we dat is duidelijk op een rijtje zetten en dan misschien ook eens benoemen naar de leerlingen toe. Dan kunnen zij dat ook gebruiken bij de eerste CKV opdracht, Daar zouden we een stapje in verder kunnen gaan”.

Zijn er plannen voor de invulling van het vak CKV schooljaar 2017-2018?

Indien ja, welke?

Alle participanten geven bij deze vraag geen antwoord op en verwijzen naar andere momenten in het interview. Deze opmerkingen zijn verwerkt bij de vorige vraag.

3.4.3 Deelconclusie

Geen van de participanten heeft een 1ste graad bevoegdheid. Zij vinden dat dit niet nodig is. Ook uit de theorie blijkt dat de vakbekwaamheid van de docent CKV niet in de bevoegdheid zit. Interesse voor en affiniteit met het vak CKV zijn van belang. Daarnaast zorgt een goed omschreven aanpak en inhoud ervoor dat het een overdraagbaar vak is, ook voor niet kunst-docenten.

Op het ALC zou aansluiting van CKV bij mens & maatschappij mogelijk zijn. Wat betreft de wensen kan uit de interviews geconcludeerd worden dat men verschillende ideeën heeft over mogelijk invulling van het vak CKV. Het ALC geeft aan dat weloverwogen voorbereiding, ontwikkelen van doelen en introductie van het vak CKV wenselijk zijn. Inhoudelijk willen zij nieuwe binnen- en buitenschoolse activiteiten mogelijk in afstemming met het ATC. Het ATC wil voor de onderbouw beginnen met het benoemen van CKV gerelateerde opdrachten zodat er aansluiting met de bovenbouw HAVO 4 CKV is. Als aanvulling op het vak CKV wordt benoemd dat verschillende manieren onderzoek betrekken in de opdrachten van belang is.

4. Conclusie

In dit onderzoek is gezocht naar het antwoord op de hoofdvraag: Welke aanbevelingen zijn er te geven om het vak CKV in de onderbouw HAVO op het ALC inhoudelijk te verbeteren zodat er een betere aansluiting komt op de bovenbouw.

Om de hoofdvraag te beantwoorden is gekozen voor deelvragen. Naar aanleiding van de interviews en de gebruikte theorie zijn deelconclusies getrokken. Deze deelconclusies zijn gebruikt voor de conclusie.

Op het ALC worden voor de HAVO onderbouw leerlingen de richtlijnen van CKV voor het VMBO gehanteerd. Het huidige programma voldoet niet aan deze richtlijnen. De opdrachten zijn breed geformuleerd waardoor herkenning van de vier verschillende kunstdisciplines niet mogelijk is.

Reden voor verplichting van CKV voor de HAVO onderbouw leerlingen op het ALC is een weloverwogen keuze. De keuze heeft betrekking op de mogelijke doorstroom naar de HAVO 4 en VMBO 4. Dit vraagt om een inhoud die aansluit bij zowel HAVO 4 als VMBO 4. Uit het onderzoek blijkt dat het programma CKV op het ALC is gebaseerd op activiteiten terwijl het programma op het ATC gebaseerd is op doelen. Deze doelen zijn geformuleerd in een leerlijn op basis van vaardigheden die benoemd worden in de richtlijnen van het nieuwe CKV. Dit is een essentieel verschil van visie waardoor inhoud en aanpak niet aansluiten.

Het inzetten van niet-kunstdocenten of docenten zonder een 1ste graad bevoegdheid voor CKV is voor de docenten geen probleem. Maar juist het ontbreken van de leerlijn, onvolledige programma inhoud en het feit dat CKV niet herkenbaar is in de school, maakt dat de docenten op het ALC CKV als niet volwaardig vak ervaren.

Daarom is het van belang om alert te zijn op de waarschuwing die in *De kunstdocent onderbouw HAVO en VWO* over de kwetsbaarheid van CKV gegeven wordt.

Meerwaarde van CKV wordt door de docenten erkend, daarom willen zij een leerlijn CKV, passende programma inhoud en aansluiting op het CKV programma van het ATC. De ideeën voor verandering m.b.t. de inhoud zijn niet eenduidig.

Omdat de meerwaarde van een leerlijn CKV door beide scholen wordt onderschreven en aansluiting van de CKV programma's op beide scholen wenselijk is, lijkt aansluiting wel degelijk een mogelijkheid.

De behoefte om tot aansluiting te komen geeft ruimte om de inhoud en aanpak van het ALC zodanig aan te passen dat er wel degelijk sprake is van aansluiting.

5. Aanbeveling

Bovenstaande conclusie leidt tot de volgende aanbevelingen:

Ontwikkel een leerlijn CKV voor de HAVO onderbouw die aansluit zowel bij HAVO 4 als VMBO 4. Het onderdeel van de richtlijnen: studieloopbaan (hoofdstuk 3.1.1 Theoretisch kader) wordt niet meegenomen in de leerlijn omdat deze niet aansluit bij de HAVO 4. Het advies is om voor de VMBO leerlingen te onderzoeken waar dit programma onderdeel de beste aansluiting vindt.

De leerlijn wordt volgens de definitie van het SLO (hoofdstuk 3.2.1 Theoretisch kader) vormgegeven omdat het onderzoek heeft uitgewezen dat deze definitie onderschreven wordt.

De doelen die ontwikkeld worden in de leerlijn zijn gebaseerd op het aanleren van vaardigheden. Deze zijn omschreven in de richtlijnen van het VMBO en sluiten aan bij Domein A van de richtlijnen voor de HAVO 4 (hoofdstuk 3.1.1 Theoretisch kader)

In de conclusie wordt beschreven dat er afstemming moet zijn van de programma's CKV op het ALC en het ATC. Om dit te kunnen bewerkstelligen is het advies om nader samen te werken.

De inhoud van het CKV programma bestaat zoals omschreven in (hoofdstuk 3.1.1 Theoretisch kader) uit vier verschillende culturele activiteiten en kunstdisciplines. Het advies is om kunstdocenten een rol te geven in de ontwikkeling van het CKV programma. Hierdoor wordt de inhoud van CKV sterker en minder kwetsbaar (3.3.1 Theoretisch kader) waardoor CKV ook door niet-kunstdocenten gegeven kan worden.

Het advies is om te onderzoeken of CKV in te bedden is in een vakgroep waarin ook niet-kunstdocenten een rol hebben. Bij de interviewvraag: Wat is volgens u het belang van het vak CKV voor de leerlingen? geven de participanten aan dat de vaardigheden die bij CKV geleerd worden ook school breed ingezet kunnen worden. Een vakgroep bestaande uit verschillende disciplines zou hier een bijdrage aan kunnen leveren. Uit het onderzoek is gebleken dat het wel docenten moeten zijn met affiniteit en enthousiasme voor CKV.

De studielast van 40 uur (hoofdstuk 3.1.1 Theoretisch kader) voor CKV moet zichtbaar worden. Het advies is om dit als CKV in te roosteren zodat het een zichtbaar vak wordt voor zowel de leerling als de docenten. Het advies is om verder te onderzoeken of er periodes vastgesteld kunnen worden waarin het CKV programma gedraaid wordt of dat CKV op wekelijkse basis ingeroosterd wordt.

Op basis van deze aanbevelingen wordt een onderwijsproduct ontwikkeld. Deze zal t.z.t. opgenomen worden als bijlage bij dit onderzoek.

6. Reflectie

Het nieuwe CKV was aanleiding om met betrokkenen op het ALC in gesprek te gaan over invulling hiervan. Door deze ontwikkeling zag ik kansen en mogelijkheden om CKV te vernieuwen. (Omgevingsgericht competent)

De theorie heb ik gebruikt om kaders vast te stellen en niet om het nieuwe CKV inhoudelijk uit te diepen. Zo kon ik in de interviews toetsen hoe de praktijk er uit zag en wat de wensen waren. Door de theorie en de interviews te koppelen ontstonden er nieuwe kaders voor CKV. Vanuit de kaders zal ik een onderwijsproduct ontwikkelen, een leerlijn voor CKV. Deze zal in vergelijking met het huidige CKV programma meer houvast geven voor docenten en leerlingen. Hierdoor zal voor docent en leerling een veiliger en krachtiger leeromgeving ontstaan. (pedagogisch competent)

De juiste structuur vinden is lastig, dat proces heb ik altijd moeilijk gevonden. Ik heb hiervoor hulp gevraagd bij mijn begeleidster. Het zien van voorbeelden geeft mij even een helder moment maar de vertaalslag maken naar mijn eigen onderzoek lukt dan nog niet. Ik ben eindeloos gaan zoeken op internet naar voorbeelden waarbij de onderdelen van de structuur uitgelegd werden. Op basis van die gegevens heb ik een voorstel gedaan naar mijn begeleidster, ik had bevestiging nodig. Dit proces heeft me veel uren gekost en frustratie gegeven. Ik ben trots dat het er staat (doorzetter). Door het gedwongen worden zo te werken heb ik geleerd mijn ideeën beter te onderbouwen. Dit komt ten goede aan mijn persoonlijke en professionele ontwikkeling. (kritisch- reflectief competent) Ook het interview vraagt om structurele

aanpak en verwerking. Hier kwam ik hetzelfde probleem tegen. De volgende keer zal ik met het ontwikkelen van de interviewvragen meer tijd nemen om de relevantie van de vragen vast te stellen. Ik zal een proef interview afnemen om te zien waar de hiaten zitten. Tijdens het afnemen van het interview zal ik meer alert zijn of ik de relevante antwoorden krijg, meer focussen. Het verwerken van de interviews kan efficiënter door georganiseerd te werk te gaan.

Doordat mijn onderzoek een kritische blik vroeg naar de inhoud van het huidige CKV programma was het gevaar dat de betrokkenen zich persoonlijk aangevallen konden voelen. Door zelf interesse te tonen voor het CKV programma en de mogelijke belemmeringen die zij tegen komen, ontstond een open situatie. Daardoor zagen de betrokkenen de meerwaarde van mijn onderzoek in. (Interpersoonlijk competent)

De planning ging goed en was overzichtelijk tot halverwege april. De regelmaat van begeleiding en afspraken gaven houvast. Doordat ik half april ziek werd, een operatie moest ondergaan, raakte ik het overzicht kwijt. Ik ben trots dat het me toch gelukt is om dit onderzoek op tijd af te ronden.

Ik heb erg mijn best gedaan om te zeggen wat ik ga doen en te doen wat ik zeg. Ik ben tevreden over het resultaat al kan je altijd zeggen: het kan beter.

Geraadpleegde literatuur

- Baarda, B. (2014). *Dit is onderzoek!*, Handleiding voor kwantitatief en kwalitatief onderzoek. Groningen/Houten, Noordhoff Uitgevers
- Examenprogramma kunstvakken 1 (z.j.) Gedownload op 2 maart 2017 van <https://www.examenblad.nl/examenstof/kunstvakken-1-vmbo-2/2017/f=/kunstvakken1.pdf>
- Gerrits, A. (2016). *De kunstdocent onderbouw havo en vwo: Een schets van de beroepspraktijk*. Utrecht: LKCA. Gedownload op 28 februari 2017 van http://www.lkca.nl/~media/downloads/portals/beroepspraktijk/de_kunstdocent_onderbouw.pdf
- Kamp, M.T. van, de. (z.j.). *Een kunstvak kiezen: 10 belangrijke redenen*. Gedownload op 2 maart 2017 van <http://www.kunstcontext.com/index1.htm>
- Kunstzone*, 5, 13. (2014, september). Een doorlopende leerlijn: Wat bedoelen we er precies mee?. Almelo: Stichting Kunstzone. Gedownload op 27 februari 2017 van <http://www.kunstzone.nl/editiesenartikelen/geavanceerd-zoeken?searchword=leerlijnen&ordering=newest&searchphrase=all>
- Landelijk Kennisinstituut Cultuureducatie en Amateurkunst. (z.j.). *CKV havo/vwo (tot 2016-2017)*. Geraadpleegd op 24 januari 2017 van <http://www.lkca.nl/voortgezet-onderwijs/havo-vwo/ckv-havo-vwo>
- Lanshot Hubrecht, V., van, Marsman, P., Rass, A., Tuinen, S., van. (2015, oktober). *Kunst en cultuur, Vakspecifieke trendanalyse 2015*. Enschede: SLO. Gedownload op 20 december 2016 van <http://downloads.slo.nl/Repository/kunst-en-cultuur-vakspecifieke-trendanalyse-2015.pdf>
- Oberon, Sardes. (2015). *Monitor cultuuronderwijs voortgezet onderwijs 2015*. Utrecht, auteur. Gedownload op 10 januari 2016 van http://www.sardes.nl/uploads/publicaties_downloads/rap_monitor_cultuuronderwijs_vo.pdf
- RSA Animate. (2010, 14 oktober). Changing Education Paradigms [Video file]. Geraadpleegd op 12 oktober 2016 van <https://www.youtube.com/watch?v=zDZFcDGpL4U>
- St Aloysius College de Leerling in Beeld MAVO HAVO Informatiegids 2016 – 2017 (z.j.). Gedownload op 23 augustus 2016 van http://public.atscholen.nl/scholen/voortgezet_onderwijs/alc/onderwijs/SiteAssets/Paginas/Informatiegids/2016_08_26_ATS_Aloysius_College_Informatiegids_v5.pdf
- Stichting van het onderwijs. (2016). *Discussiepaper Elk Talent Telt: Een doorlopende lijn van talent ontwikkeling*. Gedownload op 3 april 2017 van https://www.stichtingvanhetonderwijs.nl/downloads/algemeen/discussiepaper_doorlopende_leerlijnen.pdf

Strijker, A. (2010, 25 januari). *Leerlijnen en vocabulaires in de praktijk: Verkennde studie in opdracht van het Programma Stimuleren Gebruik Digitaal Leermateriaal*. Utrecht: SLO. Gedownload op 3 april 2017 van <http://www.slo.nl/downloads/2010/leerlijnen-en-vocabulaires-in-de-praktijk.pdf>

Tuinen, S., van. (2007, augustus). *Handreiking schoolexamen Kunstvakken 1 (CKV) VMBO*. Utrecht: SLO. Gedownload op 3 april 2017 van http://www.slo.nl/downloads/archief/Handreiking__Kunstvakken__1__CKV__vmbo.pdf/

Vernieuwingscommissie CKV. (2014). *Advies examenprogramma CKV havo/vwo*. Enschede: SLO. Gedownload op 28 december 2016 van <http://downloads.slo.nl/Repository/advies-examenprogramma-ckv-havo-en-vwo.pdf>

Verwer, S. (2013). *Revolutionair? Een analyse van Ken Robinson*. Geraadpleegd op 24 januari 2017 van <http://www.onderwijsfilosofie.nl/beschouwingen/robinson/>

Waterhout, R. (2015, augustus). *Het legitimatieprobleem van de kunstvakken, Literatuuronderzoek naar de historische achtergrond van het vak CKV*, (Masterscriptie kunstgeschiedenis, Universiteit van Amsterdam). Gedownload op 21 januari 2017 van <http://www.scriptsonline.uba.uva.nl/577542>

Wervers, E. (2016). *De kunstdocent VMBO: Een schets van de beroepspraktijk*. Utrecht: LKCA. Gedownload op 24 januari 2017 van http://www.lkca.nl/~media/downloads/portals/beroepspraktijk/de_kunstdocent_vmbo.pdf

Bijlage 1 Uitgeschreven interviews

Interview 1: ALC, mevrouw J. Ruijter-Beemster, 18-04-2017, 10.34 uur

Opmerking: mevrouw J. Ruijter-Beemster had geen tijd om een afspraak voor het interview te maken daarom heeft zij de interviewvragen per mail beantwoord. Het was daardoor niet mogelijk verdiepingsvragen te stellen.

*Inleiding voor vraag 1, 2 en 3 huidige situatie CKV HAVO onderbouw op het ALC
(vraag 1, 2 en 3 zijn niet relevant voor mevrouw M. Hendrikx)*

Sinds 1999 is het vak CKV verplicht voor de bovenbouw HAVO (Waterhout 2015). Op het ALC is sinds 2003 zowel voor de HAVO onderbouw leerling als VMBO onderbouw leerling het vak CKV verplicht (St Aloysius College de Leerling in Beeld MAVO HAVO Informatiegids 2016 – 2017). Omdat het vak CKV vanaf de bovenbouw HAVO verplicht is, is het opmerkelijk dat de onderbouw HAVO leerlingen van het ALC verplicht zijn het vak CKV te volgen.

1) Waarom heeft de HAVO onderbouw op het ALC verplicht het vak CKV?

Mevrouw J. Ruijter-Beemster: “Dit zal met visie en speerpunten oftewel beleid te maken hebben. Een meer gedetailleerde omschrijving kan ik nu nog niet geven”.

2) Vindt u dat dit het vak CKV verplicht moet zijn voor de HAVO onderbouw leerlingen?

Mevrouw J. Ruijter-Beemster: “Hierop kan ik nu nog geen antwoord geven”.

3) Waarom is het CKV programma van het ALC al een aantal jaren hetzelfde?

Mevrouw J. Ruijter-Beemster: “Voor mij moeilijk te beantwoorden”.

Inleiding voor vraag 4, 5 en 6 leerlijnen CKV ALC en ATC

De onderbouw HAVO leerlingen van het ALC stromen door naar de bovenbouw HAVO van het ATC. De leerlingen krijgen in zowel de onderbouw als bovenbouw het vak CKV. In mijn onderzoek doe ik een aanbeveling voor een betere aansluiting onderbouw – bovenbouw. Om deze aanbeveling te kunnen doen is het van belang te onderzoeken of het wenselijk is om tot een gezamenlijke (ALC en ATC) doorlopende leerlijn te komen. Daarnaast is het van belang om tot een eenduidige definitie te komen van het begrip leerlijnen.

De definitie van een leerlijn door het SLO is: een beredeneerde opbouw van tussendoelen en inhouden, leidend naar een einddoel.

Bij doorlopende leerlijnen kan de opbouw verdeeld zijn over meerdere leerjaren.

- 4) In hoeverre bent u het eens met de definitie van het SLO? (een leerlijn is een beredeneerde opbouw van tussendoelen en inhouden, leidend naar een einddoel)

Mevrouw J. Ruijter-Beemster: "Ik ben het er mee eens dat dit een leerlijn is".

- 5) Heeft uw school een leerlijn CKV ontwikkeld?
- Indien ja, wat was de reden om deze te ontwikkelen?
 - Indien nee, wat is de reden om deze niet te ontwikkelen?

Mevrouw J. Ruijter-Beemster: "Ik heb er nog geen goede zicht op, maar wat ik begrijp is de leerlijn ckv op dit moment nog in ontwikkeling. Op het ALC zijn leerlijnen voor diverse vakken t/m het tweede leerjaar gemaakt of in ontwikkeling. Het is mij nog niet duidelijk hoe de leerlijnen tot stand (zijn ge-)komen. Voor het vak ckv begrijp ik dat er eerst lessen zijn bedacht en er gaandeweg een leerlijn wordt gemaakt. Hierbij zijn wel diverse doelen centraal gesteld".

- 6) Wat is voor u de meerwaarde van een leerlijn CKV?

Mevrouw J. Ruijter-Beemster: "Een leerlijn heeft een grote meerwaarde als je vanuit doelen lesgeeft, in plaats van uit activiteiten. Wat wil je met de leerlingen bereiken en welke subdoelen moet je daarvoor wanneer behalen? De activiteiten die daarbij ontwikkelt worden kunnen worden afgestemd op de belevingswereld van de leerlingen. Het is een dynamische manier van leren en daardoor wordt de betrokkenheid van de leerlingen (en docenten) verhoogd. Grote meerwaarde als je je niet laat leiden door wat een methode voorschrijft. Echter moet je/men ervoor waken dat je/men niet een activiteitenlijn ontwikkelt, waarbij je net zo min vrijheid hebt om zelf te regisseren".

Inleiding voor vraag 7 en 8 doorlopende leerlijn CKV

De HAVO leerlingen op het ALC volgen hetzelfde CKV programma als de VMBO leerlingen.

- 7) Hoe is de aansluiting van het programma CKV onderbouw HAVO ALC en het CKV bovenbouw programma ATC?

Mevrouw J. Ruijter-Beemster: "?".

- 8) Vindt u het wenselijk dat de twee programma's op elkaar aansluiten?

Mevrouw J. Ruijter-Beemster: "Ik vind dit niet alleen wenselijk, het lijkt mij ook essentieel als je weet dat onze H3 leerlingen allemaal doorstromen naar het ATC".

Inleiding voor vraag 9, 10, 11 en 12 inhoud CKV

Scholen krijgen ruimte om het vak CKV zelf vorm te geven. Waardoor zij zelf kunnen bepalen hoe groot zij het belang van het vak CKV vinden.

M.T. van de Kamp, projectleidster van het expertisecentrum vakdidactiek kunsttheorie, is van mening dat de leerling in het vak CKV vaardigheden leert die breder inzetbaar zijn dan alleen voor alleen het vak CKV. Zij leren creativiteit te ontwikkelen en divergent te denken. Aan de hand van opdrachten in praktijk en theorie, leren de leerlingen hoe creatieve- en theoretische problemen geformuleerd en opgelost kunnen worden.

Voor de aanbeveling is het van belang om vast te stellen welk belang het ALC en ATC ziet in het vak CKV.

9) Wat is volgens u het belang van het vak CKV voor de leerlingen?

Mevrouw J. Ruijter-Beemster: “Het bovengenoemde belang deel ik, maar ik vind ook dat je deze vaardigheden (creativiteit en divergent denken) kunt leren in andere vakken. De persoonlijke vaardigheden kunnen het best ontwikkelt worden als er holistisch naar gekeken wordt”.

10) In hoeverre bent u het eens met de mening van M.T. van de Kamp? (zij is van mening dat de leerling in het vak CKV vaardigheden leert die breder inzetbaar zijn dan alleen voor alleen het vak CKV)

Mevrouw J. Ruijter-Beemster: “Zie vraag 9. Het kan niet optimaal ontwikkelen binnen een vak”.

11) Vindt u dat deze vaardigheden geleerd worden in het huidige CKV programma?

Mevrouw J. Ruijter-Beemster: “Kan ik niet beoordelen”.

12) Vindt u dat het aanleren van deze vaardigheden onderdeel moeten zijn van het nieuwe CKV programma?

Mevrouw J. Ruijter-Beemster: “Uiteraard. Maar dus ook onderdeel van andere vakken en zelfs buiten de vakken om”.

Inleiding voor vraag 13, 14 en 15 bevoegdheid docenten

Volgens het Landelijk Kennisinstituut Cultuureducatie en Amateurkunst (LKCA) zijn docenten met een eerstegraads bevoegdheid in één van de talen, kunstgeschiedenis, of één van de kunstvakken bevoegd om het vak CKV te geven. Op het ALC wordt het vak CKV gegeven door mentoren, deze hebben een diverse achtergrond.

13) Vind je het van belang dat je een eerstegraads bevoegdheid in één van de talen, kunstgeschiedenis, of één van de kunstvakken hebt om CKV te kunnen geven?

- Indien ja, welk belang?
- Indien nee, waarom niet?

Mevrouw J. Ruijter-Beemster: “Nee. Ik vind sowieso een graad niet het bewijs van goed les kunnen geven in een vak. Uiteraard mag je hopen dat een graad wel voor goed ckv onderwijs zorgt”.
daarvan, dan zou je ook iemand anders kunnen gebruiken

14) Heb je een eerstegraad bevoegdheid in één van de talen, kunstgeschiedenis of één van de kunstvakken?

- Indien ja, welke?
- Indien nee, wat is je achtergrond en welke bevoegdheden heb je?

Mevrouw J. Ruijter-Beemster: “Nee”.

15) Welke toevoeging geeft jouw vak binnen het vak CKV?

Mevrouw J. Ruijter-Beemster: “Niet van toepassing”

Inleiding voor vraag 16 en 17 afsluiting interview

Voor de aanbeveling is het van belang of er nog meer wensen of ideeën zijn voor het vak CKV.

1) Wat zou een goede aanvulling of verandering zijn voor het vak CKV?

Mevrouw J. Ruijter-Beemster: Niet ingevuld

17) Zijn er plannen voor de invulling van het vak CKV schooljaar 2017-2018?

- Indien ja, welke?

Mevrouw J. Ruijter-Beemster: Niet ingevuld

interview 2: ALC, mevrouw R. Jaarsma & mevrouw I. Nagel, 18-04-2017, 15.30 uur
Opmerking: i.v.m. beschikbare tijd gezamenlijk afgesproken

*Inleiding voor vraag 1, 2 en 3 huidige situatie CKV HAVO onderbouw op het ALC
(vraag 1,2 en 3 zijn niet relevant voor mevrouw M. Hendrikx)*

Sinds 1999 is het vak CKV verplicht voor de bovenbouw HAVO (Waterhout 2015). Op het ALC is sinds 2003 zowel voor de HAVO onderbouw leerling als VMBO onderbouw leerling het vak CKV verplicht (St Aloysius College de Leerling in Beeld MAVO HAVO Informatiegids 2016 – 2017). Omdat het vak CKV vanaf de bovenbouw HAVO verplicht is, is het opmerkelijk dat de onderbouw HAVO leerlingen van het ALC verplicht zijn het vak CKV te volgen.

1)Waarom heeft de HAVO onderbouw op het ALC verplicht het vak CKV?

Mevrouw R. Jaarsma: “eh omdat het bij ons zijn er best nog wel wat leerlingen die toch over gaan van de HAVO naar de MAVO zodat ze ehm in de MAVO 3 dat ze toch wel gewoon een dossier hebben aangemaakt met opdrachten van CKV”.

Verdieppingsvraag: “ok en is dat dan omdat we een MAVO HAVO school zijn dat je dan meer daar meer rekening houdt, dat andere scholen die MAVO HAVO aanbieden dat dan ook doen”?

Mevrouw R. Jaarsma: “Dat weet ik niet”.

Mevrouw I. Nagel: “Nee het is niet in die verre verplicht om het in de onderbouw te doen en wij doen het wel expres om de leerlingen voor te bereiden voor HAVO en ook inderdaad te leren een portfolio te leren op te bouwen”.

2) Vindt u dat dit het vak CKV verplicht moet zijn voor de HAVO onderbouw leerlingen?

Mevrouw R. Jaarsma: “ehm ik, ja dat is een goeie. Ehm Dan zal je, niet zo zeer eigenlijk maar je moet dan wel iets nog doen iets anders met de opdrachten ehm want je kan niet voor elke opdracht een excursie of zo een cijfer voor gaan geven of je moet echt inderdaad alles helemaal omgooien zodat ze daar een cijfer voor kunnen krijgen, omdat wij en CKV is vooral als we op excursie gaan dat ze een speciale opdracht moeten maken daarnaast waar ze dan voor CKV moeten gebruiken en een verslag moeten schrijven bijvoorbeeld. En ja”.

Mevrouw I. Nagel: “Het mag en kan wel verplicht worden alleen moet het dan wel echt als vak worden gegeven”.

Mevrouw R. Jaarsma: "ja".

Mevrouw I. Nagel: "Er moet gewoon iemand zijn die daar tijd voor krijgt om daar een leuk lesuur van te maken, dat kinderen denken oh leuk we gaan iets met radio doen of we gaan iets met televisie doen we zitten natuurlijk in een mediastad".

Mevrouw R. Jaarsma: "ja".

Mevrouw I. Nagel: "ehm of we gaan iets met kunst doen. Ja het kan veel meer betekenisvol zijn maar dan moet het wel goed worden ingevuld i.p.v. wat we nu hebben half om half".

Verdieppingsvraag: "Ja, dus als ik jou goed begrijp Isabeau dan zeg je van, ehm je kan het verplichten maar dan moet je wel iets degelijks neerzetten"?

Mevrouw I. Nagel: "Je moet wel iets neerzetten, ja".

Verdieppingsvraag: "Zeg jij dat nou eigenlijk ook Rachel"?

Mevrouw R. Jaarsma: "Hmm min of meer. Maar wat ik denk als je het niet verplicht, ehm dus zoals bijvoorbeeld vrijwillig wordt, dan doen ze het toch niet".

Mevrouw I. Nagel: "nee".

Verdieppingsvraag: "Nee, maar je zou ook kunnen zeggen voor de HAVO onderbouw is er gewoon geen CKV dat is er alleen voor het VMBO en dan krijgen ze een ander vak".

Mevrouw R. Jaarsma: "Maar HAVO komt wel in de bovenbouw CKV. Toch"?

Mevrouw I. Nagel: "ja".

Verdieppingsvraag: "In de bovenbouw krijgen zij verplicht op het ATC nog een keer CKV".

Mevrouw R. Jaarsma: "ja".

Verdieppingsvraag: "Maar wij verplichten hier op het ALC".

Mevrouw R. Jaarsma: "En eigenlijk was onze bedoeling in het eerste jaar want we zijn pas veel later met CKV begonnen dat heb ik toen een beetje opgezet, maar dat is nu twee drie jaar geleden of zo"?

Mevrouw I. Nagel: "Drie jaar".

Mevrouw R. Jaarsma: “En dat dan dat ze dat mee kunnen nemen naar het ATC”.

3) Waarom is het CKV programma van het ALC al een aantal jaren hetzelfde?

Mevrouw I. Nagel: “Nou echt hetzelfde kan je niet echt van spreken. Ehm ja sommige opdrachten zijn nog hetzelfde bijvoorbeeld een Terschelling opdracht is nog hetzelfde. Maar excursies veranderen ook weer. Ik had je een mail gestuurd dat we bijvoorbeeld niet meer naar het Zuiderzeemuseum gaan maar naar het Archeon dus eh”.

Mevrouw R. Jaarsma: “Dat is ook omdat het pas net opgezet is”.

Verdieppingsvraag: “Wat is net”?

Mevrouw R. Jaarsma: “Na ja, ik ben nu drie jaar twee jaar geleden toen bestond was het er wel maar werd er eigenlijk helemaal niks mee gedaan”.

Dus die drie MAVO moest dan in 1 jaar opeens allerlei opdrachten gaan maken maar dat gebeurde gewoon eigenlijk bijna niet, de controle was er bijna niet”.

Mevrouw I. Nagel: “(instemmend) ja, nee e.d.”.

Mevrouw R. Jaarsma: “Mentoren hadden daar ook helemaal geen zin in die krijgen dat er ook nog een keer extra bij”.

Mevrouw I. Nagel: (instemmend) “ja, nee e.d.”.

Mevrouw R. Jaarsma: “Er was geen coördinator of iets en toen ben ik dat gaan doen en toen hebben wij met Kees Breederveld opgezet nou, we beginnen in klas 1 en dan klas 1,2, en 3 dan kunnen ze het gewoon opbouwen en dan hoeven ze niet in 1 jaar alles te gaan doen en dat is toen een beetje op gang gekomen dus zo lang is het nog niet bezig”.

Mevrouw I. Nagel: “En het past nu natuurlijk weer heel mooi in het ‘*what really matters*’ verhaal, dat je verder kijkt dan je neus lang is dan alleen maar de vakken dus dat paste daar natuurlijk weer perfect bij”.

Inleiding voor vraag 4, 5 en 6 leerlijnen CKV ALC en ATC

De onderbouw HAVO leerlingen van het ALC stromen door naar de bovenbouw HAVO van het ATC. De leerlingen krijgen in zowel de onderbouw als bovenbouw het vak CKV. In mijn onderzoek doe ik een aanbeveling voor een betere aansluiting onderbouw – bovenbouw. Om deze aanbeveling te kunnen doen is het van belang te onderzoeken of het wenselijk is om tot een gezamenlijke (ALC en ATC) doorlopende

leerlijn te komen. Daarnaast is het van belang om tot een eenduidige definitie te komen van het begrip leerlijnen.

De definitie van een leerlijn door het SLO is: een beredeneerde opbouw van tussendoelen en inhouden, leidend naar een einddoel.

Bij doorlopende leerlijnen kan de opbouw verdeeld zijn over meerdere leerjaren.

- 4) In hoeverre bent u het eens met de definitie van het SLO? (een leerlijn is een beredeneerde opbouw van tussendoelen en inhouden, leidend naar een einddoel)

Mevrouw R. Jaarsma: "Nou ja ik vind dat wel een leerlijn die hoeft inderdaad niet helemaal vast te leggen hoe je het gaat bespreken eh hoe je het gaat behandelen ,wat je er bij pakt maar dat het inderdaad duidelijk is wat je moet bereiken en wat je eventueel nog meer kan bereiken".

Mevrouw I. Nagel: "Ja".

Mevrouw R. Jaarsma: "Welk doel en wat moet de leerling".

Mevrouw I. Nagel: "Ik vraag me af wat ze bedoelen met inhouden maar dat zal wel iets betekenen als welke begrippen moeten ze kennen of iets of wat voor manier inhouden als wat doe je elke les ja dat is juist het mooie aan leerlijnen dat je dat lekker zelf kan inrichten terwijl je je wel aan de einddoelen moet houden"

Verdieppingsvraag: "Ja ik denk dat je wel aan bepaalde inhoud zit. Dat ze dat er mee bedoelen"?

Mevrouw I. Nagel: "Ja, nee tuurlijk maar hoe je dat doet met een poster maken of een filmpje maken of een toneelstukje dat is juist het mooie.

Mevrouw R. Jaarsma: "Je kan dezelfde tussendoelen en einddoelen bereiken op verschillende manieren".

Verdieppingsvraag: "Ja dat is dus ook eigenlijk de volgende vraag van de meerwaarde van een leerlijn. Nu hebben we dat algemeen gedaan maar dat geldt dan voor CKV ook"?

Mevrouw I. Nagel: ja.

- 5) Heeft uw school een leerlijn CKV ontwikkeld?
- Indien ja, wat was de reden om deze te ontwikkelen?
 - Indien nee, wat is de reden om deze niet te ontwikkelen?

Mevrouw R. Jaarsma en mevrouw I. Nagel: Zie vraag 3 antwoord

6) Wat is voor u de meerwaarde van een leerlijn CKV?

Mevrouw R. Jaarsma en mevrouw I. Nagel: Zie vraag 4 antwoord

Inleiding voor vraag 7 en 8 doorlopende leerlijn CKV

De HAVO leerlingen op het ALC volgen hetzelfde CKV programma als de VMBO leerlingen.
--

1) Hoe is de aansluiting van het programma CKV onderbouw HAVO ALC en het CKV bovenbouw programma ATC?

Mevrouw R. Jaarsma “Zo ver ik het weet is die er niet. En dat wilden we dus wel dat bereiken dus dat je van 3 HAVO naar 4 HAVO je spullen kon meenemen”.

Mevrouw I. Nagel: “Ja”.

Mevrouw R. Jaarsma: “Maar volgens mij is dat nog niet eh”.

Mevrouw I. Nagel: “Nee. Het is ook wel een beetje aan dovemans oren gericht wat ik merk. Maar dat contact zoeken met het ATC is lastig af en toe. Ik moet zeggen bij CKV niet perse wel persoonlijker maar eh maar wel gewoon over het algemeen de aansluiting”.

2) Vindt u het wenselijk dat de twee programma's op elkaar aansluiten?

Mevrouw R. Jaarsma: “Ja”.

Mevrouw I. Nagel: “Ja, dan zijn de kinderen ook wat meer voorbereid dan weten ze wat het vak inhoudelijk is en eh ja”.

Inleiding voor vraag 9, 10, 11 en 12 inhoud CKV

Scholen krijgen ruimte om het vak CKV zelf vorm te geven. Waardoor zij zelf kunnen bepalen hoe groot zij het belang van het vak CKV vinden.

M.T. van de Kamp, projectleidster van het expertisecentrum vakdidactiek kunsttheorie, is van mening dat de leerling in het vak CKV vaardigheden leert die breder inzetbaar zijn dan alleen voor alleen het vak CKV. Zij leren creativiteit te ontwikkelen en divergent te denken. Aan de hand van opdrachten in praktijk en theorie, leren de leerlingen hoe creatieve- en theoretische problemen geformuleerd en opgelost kunnen worden.

Voor de aanbeveling is het van belang om vast te stellen welk belang het ALC en ATC ziet in het vak CKV.
--

3) Wat is volgens u het belang van het vak CKV voor de leerlingen?

Mevrouw R. Jaarsma: "Ik vind het wel iets zeggen over meer algemene kennis".

Mevrouw I. Nagel: "Ja".

Mevrouw R. Jaarsma: "En dat ze wat breder ontwikkeld zijn dan inderdaad alleen de vakken eh maar ook culturele vlakken".

Mevrouw I. Nagel: "Ja".

Mevrouw R. Jaarsma: "Je moedigt ze misschien een keer aan om naar een museum te gaan, een andere film te kijken dan ze gewend zijn. Maar het feit is wel dat eh het zal wel fijner zijn als er echt lessen in wordt gegeven dan wanneer het een bijkomstigheid is. Want het moet van de overheid dus we lossen het op deze manier op. Het zou beter een vak kunnen zijn".

Mevrouw I. Nagel: "Ja, in ieder geval een geraamte alla leerlijn zoals we die sociaal emotionele leerlijn hebben dat het zo iets meer gaat worden dat je ook als mentor he mochten er dan geen lessen meer mogen eh dat je daar als mentor in ieder geval daar in eh een betere rol kan gaan spelen. Want het blijft vaag".

4) In hoeverre bent u het eens met de mening van M.T. van de Kamp? (zij is van mening dat de leerling in het vak CKV vaardigheden leert die breder inzetbaar zijn dan alleen voor alleen het vak CKV)

Mevrouw I. Nagel: "Ja dat denk ik zeker wel, het geeft een stukje algemene kennis en je geeft ze hopelijk iets meer mee dat ze later ook sneller naar een museum gaan of zeker als ze op HAVO 4 komen dan dat ze weten oh ja zo moet je naar een museum gaan en theater en dat ze dat dan hebben geleerd".

Mevrouw R. Jaarsma: "Ik vind het wel een beetje zweverig over komen".

Verdieppingsvraag: "ja"?

Mevrouw R. Jaarsma: "Beetje van eh tuurlijk moet je dingen op een andere manier proberen te leren op te lossen maar ik vind het een beetje zweverig klinken".

Mevrouw I. Nagel: "Ja, het meer alsof CKV er voor zorgt dat het allemaal gebeurt, dat is natuurlijk echt niet zo. Dat ze alleen bij CKV creativiteit ontwikkelen, dat vind ik echt niet".

5) Vindt u dat deze vaardigheden geleerd worden in het huidige CKV programma?

Mevrouw R. Jaarsma: “Nee vind ik niet nee. Het zijn vooral verslagen schrijven maar geen theater dingen en zo. Maar ja dat proberen we wel steeds maar het is natuurlijk ook een financieel puntje. Liever wordt daar geen geld aan uitgegeven of is er geen geld voor. Terwijl we wel allemaal dingen binnen krijgen maar ja dat kunnen we dan niet doen omdat het dan niet mogelijk is dan”.

Mevrouw I. Nagel: “Ja”.

Mevrouw R. Jaarsma: “En die CJP pas”.

Mevrouw I. Nagel: “Nee die mag niet”.

Mevrouw R. Jaarsma: “Die hebben ze ook niet meer en dus moeten ze het echt van ons krijgen

Mevrouw I. Nagel: en dan dat alles digitaal moet, ben je dus ook weer sneller geneigd om iets van een verslag, betoog of brochure van te maken. Zoals bij het Zuiderzeemuseum moeten ze een brochure maken over de en ja inderdaad dan blijf je dus bij verslagen”.

Mevrouw R. Jaarsma: “Je blijft een beetje hetzelfde doen”.

Mevrouw I. Nagel: “Ja”.

- 6) Vindt u dat het aanleren van deze vaardigheden onderdeel moeten zijn van het nieuwe CKV programma?

Mevrouw I. Nagel: “Ja dat denk ik wel, leerlingen vinden CKV ook saai, stom. Juist als je dat soort dingen gaat doen met ze zien ze er hopelijk de meeste in dat ook een keer leuk kan zijn”.

Mevrouw R. Jaarsma: “Ja en als het dan breder is”.

Mevrouw I. Nagel: “Ja kijk bij het programma van het Laar en Berg heb ik gezien en dan gaan ze bijvoorbeeld echt protestkunst maken dan zijn ze een paar weken bezig en dan krijgen ze een fotocamera mee en dan eh en dan ging een groepje leerlingen protestkunst maken over milieu dan gingen ze overal rotzooi fotograferen en dat dan helemaal bewerken in photoshop en een andere groep ging een liedje maken en kijk dat nodigt uit tot die vaardigheden dat je die kinderen een stukje talent dat er ook weer bij hangt bijna daar zijn ze dan volop een paar weken mee bezig. Een blokuur in de week en dan wordt daar over gediscussieerd en gesproken dan zijn ze het wel en niet met elkaar eens en dan train je die vaardigheden heel erg”.

Verdieppingsvraag: “Eigenlijk wat ik van jullie de hele tijd hoor is dat jullie vinden dat er veel meer in CKV kan zitten wat ook echt een meerwaarde zou hebben alleen dat de ruimte die er is dat die enorm beperkt is. Klopt dat”?

Mevrouw I. Nagel: “Ja, ik heb heel vaak bij het MT aangevraagd om er a.u.b. een ckv uur in het rooster te zetten maar het werd echt niet gehoord. Misschien is dat voor komend jaar weer een nieuwe discussie maar eh dat blijft lastig helaas. Dit is waarom ik bij Laar en Berg, ATM en Groot Gooiland ben gaan kijken en daar hebben ze gewoon echt uren in de week en daar hebben ze zo veel leuke opdrachten ook op het ATC, van radioprogramma maken”.

Verdieppingsvraag: “Maar dat is allemaal voor HAVO en hoger toch”?

Mevrouw I. Nagel: “Ja. De school wil, het bestuur wil dat wij er op het ALC er een echt waarde vak aan maken, ja, het is geen vak voor mijn gevoel als je het geen uur in de week hebt”.

Verdieppingsvraag: “Dat zegt het MT dat CKV een waarde vak moet zijn”?

Mevrouw I. Nagel: “Ja zeker”.

Mevrouw R. Jaarsma: “Maar het wordt ook niet he met de beoordeling we zeggen altijd eh in ieder geval bij de MAVO dat je anders niet naar 4 MAVO mag gaan maar bij de beoordeling wordt het altijd aan t eind gekort en dan zei Isabeau oh ja die staat nog geen voldoende en dan reactie van andere docenten oh ja.. en dan gaan we gewoon verder”.

Mevrouw I. Nagel: “Dat is ook een van de redenen dat ik er mee ben gestopt omdat ik gewoon totaal niet het gevoel had serieus te worden genomen. Dat hoeft je trouwens niet in je interview op te nemen.. Maar het is echt wel een van de redenen geweest dat ik dacht ja, wat doe ik hier dan? Een heel jaar lang al die kinderen he portfolio opbouwen en dan uiteindelijk heb je een paar kinderen die er dan met het niks doen en dan ga je er achter aan en dan staan ze allemaal voldoende gaan gewoon over. Hoe kan je dat dan verantwoorden naar de overheid want de overheid wil dat ieder kind minstens een voldoende staat voor CKV”.

Inleiding voor vraag 13, 14 en 15 bevoegdheid docenten

Volgens het Landelijk Kennisinstituut Cultuureducatie en Amateurkunst (LKCA) zijn docenten met een eerstegraads bevoegdheid in één van de talen, kunstgeschiedenis, of één van de kunstvakken bevoegd om het vak CKV te geven. Op het ALC wordt het vak CKV gegeven door mentoren, deze hebben een diverse achtergrond.

13) Vind je het van belang dat je een eerstegraads bevoegdheid in één van de talen, kunstgeschiedenis, of één van de kunstvakken hebt om CKV te kunnen geven?

- Indien ja, welk belang?
- Indien nee, waarom niet?

Mevrouw R. Jaarsma: “Ik denk niet dat het perse nodig is maar het is wel belangrijk dat je er interesse in hebt”.

Mevrouw I. Nagel: “Precies”.

Mevrouw R. Jaarsma: “Ik zou niet over alles wat kunnen vertellen of kunnen doen Maar Nienke bijvoorbeeld heeft ook gezegd ik zou wel eens wat met tv dingen kunnen gaan doen omdat die heel lang bij de tv heeft gewerkt maar uiteindelijk wordt daar ook niet echt naar geluisterd, het komt er niet van of de tijd is te kort of dan druk is of het ligt er ook aan wat geef je op dat moment welk onderdeel daarvan, dan zou je ook iemand anders kunnen gebruiken

Mevrouw I. Nagel: ja, daarom is het belangrijk dat er een leerlijn is en iemand die mensen daarover informeert zoals je bijvoorbeeld bij studievoordigheden hebt, niet iedereen is studievoordigheden docent maar worden wel aangestuurd door een groepje wat weer de lessen maakt.

Maar het blijft anders of je een CKV docent hebt of een docent zonder CKV achtergrond”.

14) Heb je een eerstegraad bevoegdheid in één van de talen, kunstgeschiedenis of één van de kunstvakken?

- Indien ja, welke?
- Indien nee, wat is je achtergrond en welke bevoegdheden heb je?

Mevrouw I. Nagel: “Ik heb een tweedegraadsbevoegdheid voor geschiedenis ik geef ook M&M en studievoordigheden en ik ben mentor dus ook CKV”.

Mevrouw R. Jaarsma: “Ik hetzelfde als Isabeau.

De vakgroep wilde eigenlijk graag dat, we zijn op zoek naar iemand voor CKV, binnen onze vakgroep zou dat goed kunnen want geschiedenis en in de onderbouw zijn er veel excursies vanuit Mens en Maatschappij dan kon je dat samenvoegen, zo is dat ontstaan eigenlijk”.

15) Welke toevoeging geeft jouw vak binnen het vak CKV?

Mevrouw I. Nagel: “Ik denk eerst een jaar heel goed voorbereiden weten wat zijn nou de doelen en ik denk dat je het dan niet direct 2017 2018 moet invoeren misschien laatste deel van het jaar als een soort pilot dat je het dan als een extra vak invoert. Ik zou niet direct na de zomervakantie beginnen want dan werk je jezelf echt over de kop. In de periode tot aan de kerst eerst voorbereiden een half jaar en dan en half jaar daarop geven”.

Verdieppingsvraag: “Maar dat wat je gaat voorbereiden zeg je dus eigenlijk daar moet een leerlijn van komen”?

Mevrouw I. Nagel: “Ja”.

Mevrouw R. Jaarsma: “En connectie met het ATC wat wil het ATC? Wat verwachten zij? Dat wij daarop kunnen inspelen.

Dingen in en buiten school een overzicht van wat is er eigenlijk mogelijk we krijgen wel altijd een boekje binnen met wat je allemaal kan doen maar dat is zo breed weet je wel, wat kan je eigenlijk allemaal met CKV? Want wij zitten nu zo op die verslagen maar als je nou een blaadje krijgt met op andere scholen dit is allemaal wat ze op de HAVO doen qua CKV dat anders is dan verslagen”.

Mevrouw I. Nagel: “Ik heb dat wel ook gedaan voordat ik er mee stopte, bij andere scholen langs geweest er is wel een lijstje dat staan in de one-drive. Vooral ook in de school halen ik denk dat ook erg leuk is we hebben die grote trap je kan daar heel wat klassen kwijt, HAVO 3 zijn maar 2 klassen”.

Mevrouw R. Jaarsma: “Misschien moet je sommige dingen voor de HAVO vrijwillig laten doen, ga bijv. met een paar naar het concertgebouw ga een klassiek concert bijwonen. Want je ziet vaak dat ze eerst ieuw nee totdat ze in het concertgebouw zelf zitten”.

Mevrouw I. Nagel: “Het vervelende daaraan is dan weer de financiële mogelijkheden”.

Mevrouw R. Jaarsma: “Ja maar je hebt van die kinderconcerten”.

Mevrouw I. Nagel: “Wat het ATM trouwens deed was eh Gertrude nam de klas mee naar de Vorstin daar heb je cabaretshow, klonk echt heel erg leuk. Het was speciaal geregeld voor de maandag middag”.

Inleiding voor vraag 16 en 17 afsluiting interview

Voor de aanbeveling is het van belang of er nog meer wensen of ideeën zijn voor het vak CKV.

7) Wat zou een goede aanvulling of verandering zijn voor het vak CKV?

Mevrouw R. Jaarsma en mevrouw I. Nagel: Vraag 15

17) Zijn er plannen voor de invulling van het vak CKV schooljaar 2017-2018?

- Indien ja, welke?

Mevrouw R. Jaarsma en mevrouw I. Nagel: Al eerder beantwoord

Interview 3: ATC, mevrouw M. Hendrix, 18-04-2017, 09.30 uur

*Inleiding voor vraag 1, 2 en 3 huidige situatie CKV HAVO onderbouw op het ALC
(vraag 1,2 en 3 zijn niet relevant voor mevrouw M. Hendrikx)*

Sinds 1999 is het vak CKV verplicht voor de bovenbouw HAVO (Waterhout 2015). Op het ALC is sinds 2003 zowel voor de HAVO onderbouw leerling als VMBO onderbouw leerling het vak CKV verplicht (St Aloysius College de Leerling in Beeld MAVO HAVO Informatiegids 2016 – 2017). Omdat het vak CKV vanaf de bovenbouw HAVO verplicht is, is het opmerkelijk dat de onderbouw HAVO leerlingen van het ALC verplicht zijn het vak CKV te volgen.

1) Waarom heeft de HAVO onderbouw op het ALC verplicht het vak CKV?

n.v.t.

2) Vindt u dat dit het vak CKV verplicht moet zijn voor de HAVO onderbouw leerlingen?

n.v.t.

3) Waarom is het CKV programma van het ALC al een aantal jaren hetzelfde?

n.v.t.

Inleiding voor vraag 4, 5 en 6 leerlijnen CKV ALC en ATC

De onderbouw HAVO leerlingen van het ALC stromen door naar de bovenbouw HAVO van het ATC. De leerlingen krijgen in zowel de onderbouw als bovenbouw het vak CKV. In mijn onderzoek doe ik een aanbeveling voor een betere aansluiting onderbouw – bovenbouw. Om deze aanbeveling te kunnen doen is het van belang te onderzoeken of het wenselijk is om tot een gezamenlijke (ALC en ATC) doorlopende leerlijn te komen. Daarnaast is het van belang om tot een eenduidige definitie te komen van het begrip leerlijnen.

De definitie van een leerlijn door het SLO is: een beredeneerde opbouw van tussendoelen en inhouden, leidend naar een einddoel.

Bij doorlopende leerlijnen kan de opbouw verdeeld zijn over meerdere leerjaren.

4) In hoeverre bent u het eens met de definitie van het SLO? (een leerlijn is een beredeneerde opbouw van tussendoelen en inhouden, leidend naar een einddoel)

Mevrouw M. Hendrix: “Ja, dat vind ik wel een goeie definitie”.

- 5) Heeft uw school een leerlijn CKV ontwikkeld?
- Indien ja, wat was de reden om deze te ontwikkelen?
 - Indien nee, wat is de reden om deze niet te ontwikkelen?

Mevrouw M. Hendrix: “Ehm ja op zich wel alleen is CKV bij ons in de HAVO alleen in de vierde dus dat is een leerlijn die maar 1 jaar duurt. Maar daar zit wel een opbouw in. een beredeneerde opbouw die leidt naar een einddoel, ja. Sowieso is het een onderdeel van het examen dus daar moet een pta bij dus je hebt al sowieso dat je omschreven moet hebben dat je welke toetsingen je gaat doen in de loop van het jaar en dat moet ook al bekend zijn aan het begin van het jaar voor al die leerlingen dus in die zin is het dan wel handig om inzichtelijk te hebben wat je dan precies gaat doen. En we zijn daar nu dus weer mee, we hebben er nu dit jaar dus weer extra naar gekeken en de aanleiding daarvoor was het vernieuwde CKV omdat dat nu ook mee gaat tellen in het combinatiecijfer en omdat er iets meer diepgang en onderzoek bij komt maar goed er kwam een paar eises bij zeg maar en eh dat moesten we even checken of we daar aan voldoen en ja hoe we dat aan kunnen pakken om er dan in ieder geval wel aan te voldoen. Dus dat was een reden om het weer te herzien”.

Verdiepingsvraag: dan kan ik de volgende vraag overslaan want dat is de meerwaarde van een leerlijn dat je het over zicht weer hebt zeg maar.

Mevrouw M. Hendrix: “Ja. En wat ook heel handig is en dat vind de schoolleiding weer dan belangrijk daar aan is dat als jij met meerdere mensen dat vak geeft dat als jij zo’n leerlijn hebt met alle opdrachten compleet overzichtelijk ergens staan dan kan ieder willekeurig iemand bij wijze van spreken die lessen gaan geven dus het is ook gewoon handig voor dat de lessen die gemaakt worden niet verloren gaan zeg maar dat het niet gebonden is aan 1 persoon”.

- 6) Wat is voor u de meerwaarde van een leerlijn CKV?

Mevrouw M. Hendrix: Zie vraag 5 antwoord

Inleiding voor vraag 7 en 8 doorlopende leerlijn CKV

De HAVO leerlingen op het ALC volgen hetzelfde CKV programma als de VMBO leerlingen.

- 7) Hoe is de aansluiting van het programma CKV onderbouw HAVO ALC en het CKV bovenbouw programma ATC?

Mevrouw M. Hendrix: “Na ja wij beginnen gewoon met een eerste opdracht met het punt waar sta je nu? Dus dan wordt er bekeken naar wat heb jij in jouw leven allemaal gedaan eh wat betreft kunstuitingen zowel passief als actief. Dus zij hebben dan misschien een net ander beginpunt maar op zich hoeft er ook geen aansluiting te zijn want wij beginnen”.

Verdiepingsvraag: “Ja, maar, het is wel dat de opdracht waarmee jullie beginnen

er voor zorgt dat er een aansluiting kan zijn”.

Mevrouw M. Hendrix: “Ja ze kunnen in ieder geval kwijt wat ze al gedaan hebben”.

8) Vindt u het wenselijk dat de twee programma's op elkaar aansluiten?

Mevrouw M. Hendrix: “Ja op zich vind ik dat heel wenselijk maar in dit geval is het voor dus een ding van 1 jaar en daar beginnen we mee en daar eindigen we mee dus hoe ze binnen komen dat maakt niet uit, met een ander beginpunt maar het woord aansluiting vind ik dan niet helemaal kloppen omdat die leerlingen niet al iets gedaan hoeven te hebben”.

Verdiepingsvraag: “Het woord aansluiting gebruik ik omdat ze het bij ons verplicht zijn”.

Mevrouw M. Hendrix: “Maar goed op zich is het ook niet verkeerd ze kunnen hun ervaringen die ze hebben wel kwijt dat loopt wel verder zeg maar, dus dat sluit wel aan maar als ze het niet zouden doen dan sluit het ook aan. Dan doen ze het wel niet op school maar iedereen doet wel iets met vrienden of familie en die ALC leerlingen die hebben dan ook nog op school gedaan wat ze in feite bij ons ook gedaan hebben alleen wij noemen dat niet CKV maar wij hebben n de 1st 2de en 3de ook excursies gedaan ten behoeve van het kunstvak. Wat dan eigenlijk ook CKV is”.

Inleiding voor vraag 9, 10, 11 en 12 inhoud CKV

Scholen krijgen ruimte om het vak CKV zelf vorm te geven. Waardoor zij zelf kunnen bepalen hoe groot zij het belang van het vak CKV vinden.

M.T. van de Kamp, projectleidster van het expertisecentrum vakdidactiek kunsttheorie, is van mening dat de leerling in het vak CKV vaardigheden leert die breder inzetbaar zijn dan alleen voor alleen het vak CKV. Zij leren creativiteit te ontwikkelen en divergent te denken. Aan de hand van opdrachten in praktijk en theorie, leren de leerlingen hoe creatieve- en theoretische problemen geformuleerd en opgelost kunnen worden.

Voor de aanbeveling is het van belang om vast te stellen welk belang het ALC en ATC ziet in het vak CKV.

9) Wat is volgens u het belang van het vak CKV voor de leerlingen?

Mevrouw M. Hendrix: “Ja ik denk dat dat inderdaad eh een hele belangrijke is dat je eh wat verder nadenkt dan strikt noodzakelijk is of zo dat je niet meteen de eerste beste oplossing kiest die zich aan dient maar dat je ehm uitgedaagd wordt om wat verder na te denken zeg maar nou weet ik ook wel dat leerlingen dat heel lastig vinden. Ik durf best te zeggen dat dat niet bij iedereen gebeurt maar ik

denk wel dat dat het belang is van dat vak dat je in ieder geval die creativiteit ontwikkeld maar ook even net iets verder denkt dan perse moet of zo. Je kunst een opdracht ook al doen gewoon door je je er gemakkelijk van af te maken maar eigenlijk willen we stimuleren om met iets anders te komen dan het meest voor de hand liggende”.

Verdiepingsvraag: “Dus het is niet alleen het culturele gedeelte dat belangrijk is”?

Mevrouw M. Hendrix: “Nee, dat is een kapstok eigenlijk”.

- 10) In hoeverre bent u het eens met de mening van M.T. van de Kamp? (zij is van mening dat de leerling in het vak CKV vaardigheden leert die breder inzetbaar zijn dan alleen voor alleen het vak CKV)

Verdiepingsvraag: “Kan ik dan zeggen dat je het eens bent met van de Kamp”?

Mevrouw M. Hendrix: “Ja dat kan je wel zeggen”.

- 11) Vindt u dat deze vaardigheden geleerd worden in het huidige CKV programma?

Mevrouw M. Hendrix: “Ja maar, niet door iedereen of zo. Ik denk diegene die er voor open staan die sowieso. Maar het is natuurlijk de bedoeling dat iedereen gestimuleerd wordt om verder na te denken en dat kost best moeite heb ik het idee. En dat komt misschien ook omdat wij als school heel veel voor ze invullen al en heel veel aandragen ook. Niet alleen binnen ons vak maar organisatie breed zeg maar”.

Verdiepingsvraag: “Maar het programma dat je dit jaar ontwikkeld dat leent zich er wel voor die vaardigheden”?

Mevrouw M. Hendrix: Ja wel omdat we nu echt benoemen bij bijna iedere opdracht dat er een klein onderzoekje dat dat echt omschreven is dat je een stapje verder moet gaan. Dat is wel de vernieuwing ten opzichte van het programma dat we al hadden.

Verdiepingsvraag: “Dat vraagt dan ook wel wat van de docenten die het geven”?

Mevrouw M. Hendrix: “Ja. Ja, want dat is ook het lastige het wordt daardoor ook minder concreet. En dat vinden veel docenten ook juist lastig want hoe beoordeel je dat dan? Of hoe ga je daarmee om? En dat is een heel lastig iets”.

Verdiepingsvraag: “Omdat je het een stuk loslaat misschien”?

Mevrouw M. Hendrix: “Ja, omdat je wil dat de leerlingen zelf gaan nadenken, waardoor ze een andere kant op kunnen gaan dan die jij bedacht hebt. En dat is eigenlijk juist het doel want dat wil je ook dat ze dat gaan doen. Maar daardoor

verlies je zelf als docent een beetje de controle zeg maar want dan wordt het meer hun ding”.

Verdiepingsvraag: “Wat dus precies aansluit bij van de Kamp”?

Mevrouw M. Hendrix: “Ja”.

12) Vindt u dat het aanleren van deze vaardigheden onderdeel moeten zijn van het nieuwe CKV programma?

Mevrouw M. Hendrix: “Ik vind eigenlijk dat dat onderdeel moet zijn van alles dus ook van het nieuwe CKV programma”.

Inleiding voor vraag 13, 14 en 15 bevoegdheid docenten

Volgens het Landelijk Kennisinstituut Cultuureducatie en Amateurkunst (LKCA) zijn docenten met een eerstegraads bevoegdheid in één van de talen, kunstgeschiedenis, of één van de kunstvakken bevoegd om het vak CKV te geven. Op het ALC wordt het vak CKV gegeven door mentoren, deze hebben een diverse achtergrond.

13) Vind je het van belang dat je een eerstegraads bevoegdheid in één van de talen, kunstgeschiedenis, of één van de kunstvakken hebt om CKV te kunnen geven?

- Indien ja, welk belang?
- Indien nee, waarom niet?

Mevrouw M. Hendrix: “Nee ik denk dat het belangrijk is dat die mensen die dat geven enthousiast over zijn. En je kunst bevoegd zijn voor een van die dingen en daar helemaal niet enthousiast over zijn of je kunt niet bevoegd zijn en heel enthousiast zijn. Ik denk dat dat belangrijker is dat je zelf het idee hebt van goh, dit wil ik ze meegeven. Ik denk dat dat belangrijker is dan de bevoegdheid”.

Verdiepingsvraag: vind je het dan van belang dat een docent open staat om leerlingen te laten leren op de manier waarop zij leren, dat je het een beetje loslaat? Dat dit belangrijker is dan de graad die je hebt?

Mevrouw M. Hendrix: ja, in ieder geval vind ik de bevoegdheid niet zo belangrijk maar juist dat wat je zei is goed.

14) Heb je een eerstegraad bevoegdheid in één van de talen, kunstgeschiedenis of één van de kunstvakken?

- Indien ja, welke?
- Indien nee, wat is je achtergrond en welke bevoegdheden heb je?

Mevrouw M. Hendrix: “Nee ik heb tweedegraads tekenen en textiel”.

15) Welke toevoeging geeft jouw vak binnen het vak CKV?

Mevrouw M. Hendrix: “Wij zaten tot voor kort alleen maar met beeldende docenten in de ckv vakgroep. Op zich maakt het niet uit, kijk ik ben best wel geïnteresseerd in muziek en dans en theater ik denk dat dat eigenlijk belangrijker is dan dat je iemand hebt die daar echt voor geleerd heeft of zo want zo diepgaand hoeft dat bij ckv en zo ook niet te zijn en als je je daar in geïnteresseerd bent dan kun je zelf ook prima een achtergrond in opbouwen. Maar we hebben nu dan een muziekdocent en audiovisueel docent er bij en op zich zou dat wel een meerwaarde kunnen zijn. Het voegt zeker ook wat toe. Dat merk je ook bij een beeldende opdrachten dan ben je eerder geneigd wat strenger dat is ook wel een valkuil want dan ben je geneigd om daar wat strenger voor te zijn omdat dat meer bij jezelf ligt terwijl als het dan over een ander ding gaat waar je zelf niet zo in thuis bent dan ben je vaak ook geïmponeerd van goh wat goed dat ze dat zo doen. Zo werkt het wel.

Je moet wel een affiniteit met het vak hebben Ik vind ook dat dit geen keuze is. Je gaat niet of jij mentor word laten afhangen van dat van die mentor is maar bijzaak dat is maar een klein onderdeelje van wat je dan moet doen. Ik kan me niet voorstellen dat iedereen daar even enthousiast over is en misschien is het dan juist heel belangrijk maar ik weet niet of dat er is maar dat er een iemand is die juist de mensen enthousiast maakt. Dat kan natuurlijk ook dat je meer een overkoepelend iemand hebt die dan verteld wat de mentoren moeten doen en die daar dan wel heel enthousiast over is zodat dat aansterkt. Hoeft t nog niet zo bij iedereen uit te pakken natuurlijk”.

Inleiding voor vraag 16 en 17 afsluiting interview

Voor de aanbeveling is het van belang of er nog meer wensen of ideeën zijn voor het vak CKV.

16) Wat zou een goede aanvulling of verandering zijn voor het vak CKV?

Mevrouw M. Hendrix: “Ik denk dat het belangrijk is dat bij iedere opdracht die we doen er onderzoek is. Bij een boel dat je daar een klein onderzoekje aan koppelt zodat je ze stimuleert verder te denken dan het eerste waar je meteen aan denkt”.

Verdiepingsvraag: “Is zo’n onderzoek dan altijd schriftelijk”?

Mevrouw M. Hendrix: “Nee bijvoorbeeld de opdracht reflectie op een podium bezoek dat je gaat analyseren wat vond ik daar nou leuk aan, en wat niet. Dit vertel je aan een ander en die ander gaat voor jou opzoek naar een andere voorstelling die jij ook leuk zou vinden, liefst eentje die je nog niet kent. Dan word je toch gestimuleerd verder te kijken dan wat je alleen maar van die voorstelling vond. Mogelijk door het met andere mensen hierover te hebben dat je op nieuwe ideeën komt, meerdere bronnen leert aanspreken dan alleen google.

Ik zit nog te denken dat het voor ons misschien ook best in de onderbouw CKV gerelateerde dingen gebeuren maar dat hebben we nooit precies zo benoemd. Dat we dat is duidelijk op een rijtje zetten en dan misschien ook eens benoemen naar de leerlingen toe. Dan kunnen zij dat ook gebruiken bij de eerste ckv opdracht, Daar zouden we een stapje in verder kunnen gaan. Dat vind ik leuk aan je vragenlijst nu dat ik denk oh ja daar kunnen wij ook misschien wat meer mee doorgaan”.

Verdiepingsvraag: “Dan kan je ook kijken naar de soort opdrachten die het ATC geeft in de onderbouw en wat zou het ALC dan kunnen bieden. Als de HAVO op het ATC in de onderbouw weet dat ze met ckv opdrachten bezig zijn dan denk ik dat het voor de HAVO leerlingen op het ALC dan ook handig is dat zij weten dat zij al met CKV opdrachten bezig zijn”.

Mevrouw M. Hendrix: “Hmm, ja”.

Verdiepingsvraag: “En wat ze doen kan verschillend zijn omdat de eerste ckv opdracht in de vierde een verzameling is van wat je tot nu toe hebt gedaan. Die eerste opdracht is een mooie opdracht een verzameling”.

Mevrouw M. Hendrix: “Ja in ieder geval de dingen van school je zou ook kunnen zeggen in de onderbouw als je ergens naar toe gaat met vrienden of familie vakantie of iets daar zou je misschien wel wat mee kunnen doen. En dat ze dat dan bij beeldend doen en muziek en drama eigenlijk zou dat best leuk zijn. Met die lui is allemaal om tafel dat je bijvoorbeeld bij drama opdrachtje krijgt van bezoek eens een stuk of iets zou eigenlijk heel leuk zijn. Met elkaar eens over hebben, vind ik wel een goeie”.

- 17) Zijn er plannen voor de invulling van het vak CKV schooljaar 2017-2018?
- Indien ja, welke?

Mevrouw M. Hendrix: Zie vraag 16

Bijlage 2 Vaststellen relevantie

*Inleiding voor vraag 1, 2 en 3 huidige situatie CKV HAVO onderbouw op het ALC
(vraag 1,2 en 3 zijn niet relevant voor mevrouw M. Hendrikx)*

Sinds 1999 is het vak CKV verplicht voor de bovenbouw HAVO (Waterhout 2015). Op het ALC is sinds 2003 zowel voor de HAVO onderbouw leerling als VMBO onderbouw leerling het vak CKV verplicht (St Aloysius College de Leerling in Beeld MAVO HAVO Informatiegids 2016 – 2017). Omdat het vak CKV vanaf de bovenbouw HAVO verplicht is, is het opmerkelijk dat de onderbouw HAVO leerlingen van het ALC verplicht zijn het vak CKV te volgen.

1) Waarom heeft de HAVO onderbouw op het ALC verplicht het vak CKV?

J: Dit zal met visie en speerpunten oftewel beleid te maken hebben. Een meer gedetailleerde omschrijving kan ik nu nog niet geven.

R: eh omdat het bij ons zijn er best nog wel wat leerlingen die toch over gaan van de HAVO naar de MAVO zodat ze ehm in de MAVO 3 dat ze toch wel gewoon een dossier hebben aangemaakt met opdrachten van CKV.

Verdieppingsvraag: ok en is dat dan omdat we een MAVO HAVO school zijn dat je dan meer daar meer rekening houdt, dat andere scholen die MAVO HAVO aanbieden dat dan ook doen?

R: Dat weet ik niet.

I: Nee het is niet in die verre verplicht om het in de onderbouw te doen en wij doen het wel expres om de leerlingen voor te bereiden voor HAVO 4. En ook inderdaad te leren een portfolio te leren op te bouwen.

J: ok

2) Vindt u dat dit het vak CKV verplicht moet zijn voor de HAVO onderbouw leerlingen?

J: Hierop kan ik nu nog geen antwoord geven

R: ehm ik, ja dat is een goeie. Ehm Dan zal je, niet zo zeer eigenlijk maar je moet dan wel iets nog doen iets anders met de opdrachten ehm want je kan niet voor elke opdracht een excursie of zo een cijfer voor gaan geven of je moet echt inderdaad alles helemaal omgooien zodat ze daar een cijfer voor kunnen krijgen, omdat wij en CKV is vooral als we op excursie gaan dat ze een speciale opdracht moeten maken daarnaast waar ze dan voor CKV moeten gebruiken en een verslag moeten schrijven bijvoorbeeld. En ja..

I: Het mag en kan wel verplicht worden alleen moet het dan wel echt als vak worden gegeven

R: ja

I: Er moet gewoon iemand zijn die daar tijd voor krijgt om daar een leuk lesuur van te maken, dat kinderen denken oh leuk we gaan iets met radio doen of we gaan iets met televisie doen we zitten natuurlijk in een mediastad

R: ja

I: ehm of we gaan iets met kunst doen. Ja het kan veel meer betekenisvol zijn maar dan moet het wel goed worden ingevuld ipv wat we nu hebben half om half.

Verdieppingsvraag: Ja, dus als ik jou goed begrijp Isabeau dan zeg je van, ehm je kan het verplichten maar dan moet je wel iets degelijks neerzetten?

I: Je moet wel iets neerzetten, ja

Verdieppingsvraag: Zeg jij dat nou eigenlijk ook Rachel?

R: Hmm min of meer. Maar wat ik denk als je het niet verplicht, ehm dus zoals bijvoorbeeld vrijwillig wordt, dan doen ze het toch niet.

I: nee

Verdieppingsvraag: Nee, maar je zou ook kunnen zeggen voor de HAVO onderbouw is er gewoon geen CKV dat is er alleen voor het VMBO en dan krijgen ze een ander vak.

R: Maar HAVO komt wel in de bovenbouw CKV. Toch?

I: ja

Verdieppingsvraag: In de bovenbouw krijgen zij verplicht op het ATC nog een keer CKV

R: ja

Verdieppingsvraag: maar wij verplichten hier op het ALC

R: en eigenlijk was onze bedoeling in het eerste jaar want we zijn pas veel later met CKV begonnen dat heb ik toen een beetje opgezet, maar dat is nu twee drie jaar geleden of zo?

I: drie jaar

R: En dat dan dat ze dat mee kunnen nemen naar het ATC.

Verdieppingsvraag: oke.. dan is de insteek mij nu wel duidelijk, dat was het dus niet..
Ok

3) Waarom is het CKV programma van het ALC al een aantal jaren hetzelfde?

J: Voor mij moeilijk te beantwoorden

I: Nou echt hetzelfde kan je niet echt van spreken. Ehm ja sommige opdrachten zijn nog hetzelfde bijvoorbeeld een Terschelling opdracht is nog hetzelfde. Maar excursies veranderen ook weer. Ik had je een mail gestuurd dat we bijvoorbeeld niet meer naar het Zuiderzeemuseum gaan maar naar het Archeon dus eh

R: dat is ook omdat het pas net opgezet is.

Verdieppingsvraag: Wat is net?

R: na ja, ik ben nu drie jaar twee jaar geleden toen bestond was het er wel maar werd er eigenlijk helemaal niks mee gedaan.

J: ja

R: Dus die drie MAVO moest dan in 1 jaar opeens allerlei opdrachten gaan maken maar dat gebeurde gewoon eigenlijk bijna niet, de controle was er bijna niet

I: (instemmend) ja, nee e.d.

R: mentoren hadden daar ook helemaal geen zin in die krijgen dat er ook nog een keer extra bij

I: (instemmend) ja, nee e.d.

R: Er was geen coördinator of iets en toen ben ik dat gaan doen en toen hebben wij met Kees Breederveld opgezet nou, we beginnen in klas 1 en dan klas 1,2, en 3 dan kunnen ze het gewoon opbouwen en dan hoeven ze niet in 1 jaar alles te gaan doen en dat is toen een beetje op gang gekomen dus zo lang is het nog niet bezig.

I: En het past nu natuurlijk weer heel mooi in het 'what really matters' verhaal, dat je verder kijkt dan je neus lang is dan alleen maar de vakken dus dat paste daar natuurlijk weer perfect bij

J: ja. ok

Inleiding voor vraag 4, 5 en 6 leerlijnen CKV ALC en ATC

De onderbouw HAVO leerlingen van het ALC stromen door naar de bovenbouw HAVO van het ATC. De leerlingen krijgen in zowel de onderbouw als bovenbouw het vak CKV. In mijn onderzoek doe ik een aanbeveling voor een betere aansluiting onderbouw – bovenbouw. Om deze aanbeveling te kunnen doen is het van belang te onderzoeken of het wenselijk is om tot een gezamenlijke (ALC en ATC) doorlopende leerlijn te komen. Daarnaast is het van belang om tot een eenduidige definitie te komen van het begrip leerlijnen.

De definitie van een leerlijn door het SLO is: een beredeneerde opbouw van tussendoelen en inhouden, leidend naar een einddoel.

Bij doorlopende leerlijnen kan de opbouw verdeeld zijn over meerdere leerjaren.

- 4) In hoeverre bent u het eens met de definitie van het SLO? (een leerlijn is een beredeneerde opbouw van tussendoelen en inhouden, leidend naar een einddoel)

J: Ik ben het er mee eens dat dit een leerlijn is

R: Nou ja ik vind dat wel een leerlijn die hoeft inderdaad niet helemaal vast te leggen hoe je het gaat bespreken eh hoe je het gaat behandelen ,wat je er bij pakt maar dat het inderdaad duidelijk is wat je moet bereiken en wat je eventueel nog meer kan bereiken

I: ja

R: welk doel en wat moet de leerling

I: ik vraag me af wat ze bedoelen met inhouden aar dat zal wel iets betekenen als welke begrippen moeten ze kennen of iets of wat voor manier inhouden als wat doe je elke les ja dat is juist het mooie aan leerlijnen dat je dat lekker zelf kan inrichten terwijl je je wel aan de einddoelen moet houden

Verdieppingsvraag: ja ik denk dat je wel aan bepaalde inhoud zit. Dat ze dat er mee bedoelen?

I: ja, nee tuurlijk maar hoe je dat doet met een poster maken of een filmpje

maken of een toneelstukje dat is juist het mooie.

J: ja

R: Je kan dezelfde tussendoelen en einddoelen bereiken op verschillende manieren

J: Ja dat is dus ook eigenlijk de volgende vraag van de meerwaarde van een leerlijn. Nu hebben we dat algemeen gedaan maar dat geldt dan voor CKV ook?

I: ja.

M: Ja, dat vind ik wel een goeie definitie

5) Heeft uw school een leerlijn CKV ontwikkeld?

- o Indien ja, wat was de reden om deze te ontwikkelen?
- o Indien nee, wat is de reden om deze niet te ontwikkelen?

J: Ik heb er nog geen goede zicht op, maar wat ik begrijp is de leerlijn ckv op dit moment nog in ontwikkeling. Op het ALC zijn leerlijnen voor diverse vakken t/m het tweede leerjaar gemaakt of in ontwikkeling. Het is mij nog niet duidelijk hoe de leerlijnen tot stand (zijn ge-)komen. Voor het vak ckv begrijp ik dat er eerst lessen zijn bedacht en er gaandeweg een leerlijn wordt gemaakt. Hierbij zijn wel diverse doelen centraal gesteld.

R & I: Zie vraag 4 antwoord

M: ehm ja op zich wel alleen is CKV bij ons in de HAVO alleen in de vierde dus dat is een leerlijn die maar 1 jaar duurt. Maar daar zit wel een opbouw in een beredeneerde opbouw die leidt naar een einddoel, ja.

Sowieso is het een onderdeel van het examen dus daar moet een pta bij dus je hebt al sowieso dat je omschreven moet hebben dat je welke toetsingen je gaat doen in de loop van het jaar en dat moet ook al bekend zijn aan het begin van het jaar voor al die leerlingen dus in die zin is het dan wel handig om inzichtelijk te hebben wat je dan precies gaat doen. En we zijn daar nu dus weer mee, we hebben er nu dit jaar dus weer extra naar gekeken en de aanleiding daarvoor was het vernieuwde CKV omdat dat nu ook mee gaat tellen in het combinatiecijfer en omdat er iets meer diepgang en onderzoek bij komt maar goed er kwam een paar eisen bij zeg maar en eh dat moesten we even checken of we daar aan voldoen en ja hoe we dat aan kunnen pakken om er dan in ieder geval wel aan te voldoen. Dus dat was een reden om het weer te herzien.

J: dan kan ik de volgende vraag overslaan want dat is de meerwaarde van een leerlijn dat je het over zicht weer hebt zeg maar.

M: ja. En wat ook heel handig is en dat vind de schoolleiding weer dan belangrijk daar aan is dat als jij met meerdere mensen dat vak geeft dat als jij zo'n leerlijn hebt met alle opdrachten compleet overzichtelijk ergens staan dan kan ieder willekeurig iemand bij wijze van spreken die lessen gaan geven dus het is ook gewoon handig voor dat de lessen die gemaakt worden niet verloren gaan zeg maar dat het niet gebonden is aan 1 persoon.

6) Wat is voor u de meerwaarde van een leerlijn CKV?

J: Een leerlijn heeft een grote meerwaarde als je vanuit doelen lesgeeft, in plaats van uit activiteiten. Wat wil je met de leerlingen bereiken en welke subdoelen moet je daarvoor wanneer behalen? De activiteiten die daarbij ontwikkelt worden kunnen worden afgestemd op de belevingswereld van de leerlingen. Het is een dynamische manier van leren en daardoor wordt de betrokkenheid van de leerlingen (en docenten) verhoogd. Grote meerwaarde als je je niet laat leiden door wat een methode voorschrijft. Echter moet je/men ervoor waken dat je/men niet een activiteitenlijn ontwikkelt, waarbij je net zo min vrijheid hebt om zelf te registreren

R & I: Zie vraag 4 antwoord

M: Zie vraag 5 antwoord

Inleiding voor vraag 7 en 8 doorlopende leerlijn CKV

De HAVO leerlingen op het ALC volgen hetzelfde CKV programma als de VMBO leerlingen.

- 7) Hoe is de aansluiting van het programma CKV onderbouw HAVO ALC en het CKV bovenbouw programma ATC?

J:?

R: Zo ver ik het weet is die er niet. En dat wilden we dus wel dat bereiken dus dat je van 3 HAVO naar 4 HAVO je spullen kon meenemen

I: Ja

R: Maar volgens mij is dat nog niet eh

I: nee. Het is ook wel een beetje aan dovemans oren gericht wat ik merk. Maar dat contact zoeken met het ATC is lastig af en toe. Ik moet zeggen bij CKV niet perse wel persoonlijker maar eh maar wel gewoon over het algemeen de aansluiting

M: Na ja wij beginnen gewoon met een eerste opdracht met het punt waar sta je nu? Dus dan wordt er bekeken naar wat heb jij in jouw leven allemaal gedaan eh wat betreft kunstuitingen zowel passief als actief. Dus zij hebben dan misschien een net ander beginpunt maar op zich hoeft er ook geen aansluiting te zijn want wij beginnen.

Verdiepingsvraag: ja, maar, het is wel dat de opdracht waarmee jullie beginnen er voor zorgt dat er een aansluiting kan zijn.

M: Ja ze kunnen in ieder geval kwijt wat ze al gedaan hebben.

- 8) Vindt u het wenselijk dat de twee programma's op elkaar aansluiten?

J: Ik vind dit niet alleen wenselijk, het lijkt mij ook essentieel als je weet dat onze H3 leerlingen allemaal doorstromen naar het ATC

R: Ja

I: Ja, dan zijn de kinderen ook wat meer voorbereid dan weten ze wat het vak inhoudelijk is en eh ja..

M: ja op zich vind ik dat heel wenselijk maar in dit geval is het voor dus een ding van 1 jaar en daar beginnen we mee en daar eindigen we mee dus hoe ze binnen komen dat maakt niet uit, met een ander beginpunt maar het woord aansluiting vind ik dan niet helemaal kloppen omdat die leerlingen niet al iets gedaan hoeven te hebben,

J: het woord aansluiting gebruik ik omdat ze het bij ons verplicht zijn

M: maar goed op zich is het ook niet verkeerd ze kunnen hun ervaringen die ze hebben wel kwijt dat loopt wel verder zeg maar, dus dat sluit wel aan maar als ze het niet zouden doen dan sluit het ook aan. Dan doen ze het wel niet op school maar iedereen doet wel iets met vrienden of familie en die ALC leerlingen die hebben dan ook nog op school gedaan wat ze in feite bij ons ook gedaan hebben alleen wij noemen dat niet CKV maar wij hebben n de 1st 2de en 3de ook excursies gedaan ten behoeve van het kunstvak. Wat dan eigenlijk ook CKV is.

Inleiding voor vraag 9, 10, 11 en 12 inhoud CKV

Scholen krijgen ruimte om het vak CKV zelf vorm te geven. Waardoor zij zelf kunnen bepalen hoe groot zij het belang van het vak CKV vinden.

M.T. van de Kamp, projectleidster van het expertisecentrum vakdidactiek kunsttheorie, is van mening dat de leerling in het vak CKV vaardigheden leert die breder inzetbaar zijn dan alleen voor alleen het vak CKV. Zij leren creativiteit te ontwikkelen en divergent te denken. Aan de hand van opdrachten in praktijk en theorie, leren de leerlingen hoe creatieve- en theoretische problemen geformuleerd en opgelost kunnen worden.

Voor de aanbeveling is het van belang om vast te stellen welk belang het ALC en ATC ziet in het vak CKV.

9) Wat is volgens u het belang van het vak CKV voor de leerlingen?

J: Het bovengenoemde belang deel ik, maar ik vind ook dat je deze vaardigheden (creativiteit en divergent denken) kunt leren in andere vakken. De persoonlijke vaardigheden kunnen het best ontwikkelt worden als er holistisch naar gekeken wordt.

R: Ik vind het wel iets zeggen over meer algemene kennis

I: ja

R: en dat ze wat breder ontwikkeld zijn dan inderdaad alleen de vakken eh maar ook culturele vlakken

I: ja

R: je moedigt ze misschien een keer aan om naar een museum te gaan, een andere film te kijken dan ze gewend zijn. Maar het feit is wel dat eh het zal wel fijner zijn als er echt lessen in wordt gegeven dan wanneer het een bijkomstigheid is. Want het moet van de overheid dus we lossen het op deze manier op. Het zou beter een vak kunnen zijn.

I: ja, in ieder geval een geraamte alla leerlijn zoals we die sociaal emotionele

leerlijn hebben dat het zo iets meer gaat worden dat je ook als mentor he
mochten er dan geen lessen meer mogen eh dat je daar als mentor in ieder
geval daar in eh een betere rol kan gaan spelen. Want het blijft vaag

M: Ja ik denk dat dat inderdaad eh een hele belangrijke is dat je eh wat verder nadenkt dan strikt noodzakelijk is of zo dat je niet meteen de eerste beste oplossing kiest die zich aan dient maar dat je ehm uitgedaagd wordt om wat verder na te denken zeg maar nou weet ik ook wel dat leerlingen dat heel lastig vinden. Ik durf best te zeggen dat dat niet bij iedereen gebeurt maar ik denk wel dat dat het belang is van dat vak dat je in ieder geval die creativiteit ontwikkeld maar ook even net iets verder denkt dan perse moet of zo. Je kunt een opdracht ook al doen gewoon door je je er gemakkelijk van af te maken maar eigenlijk willen we stimuleren om met iets anders te komen dan het meest voor de hand liggende.

Verdiepingsvraag: dus het is niet alleen het culturele gedeelte dat belangrijk is?

M: nee, dat is een kapstok eigenlijk.

10) In hoeverre bent u het eens met de mening van M.T. van de Kamp? (zij is van mening dat de leerling in het vak CKV vaardigheden leert die breder inzetbaar zijn dan alleen voor alleen het vak CKV)

J: Zie hierboven. Het kan niet optimaal ontwikkelen binnen een vak

I: Ja dat denk ik zeker wel, het geeft een stukje algemene kennis en je geeft ze hopelijk iets meer mee dat ze later ook sneller naar een museum gaan of zeker als ze op HAVO 4 komen dan dat ze weten oh ja zo moet je naar een museum gaan en theater en dat ze dat dan hebben geleerd

R: Ik vind het wel een beetje zweverig over komen

Verdiepingsvraag: ja?

R: een beetje van eh natuurlijk moet je dingen op een andere manier proberen te leren op te lossen maar ik vind het een beetje zweverig klinken

I: ja, het meer alsof CKV er voor zorgt dat het allemaal gebeurt, dat is natuurlijk echt niet zo. Dat ze alleen bij CKV creativiteit ontwikkelen, dat vind ik echt niet.

Verdiepingsvraag: ok jullie zijn het er deels mee eens dus eigenlijk.

J: kan ik dan zeggen dat je het eens bent met van de Kamp?

M: ja dat kan je wel zeggen

11) Vindt u dat deze vaardigheden geleerd worden in het huidige CKV programma?

J: Kan ik niet beoordelen

R: Nee vind ik niet nee. Het zijn vooral verslagen schrijven maar geen theater dingen en zo. Maar ja dat proberen we wel steeds maar et natuurlijk ook een financieel puntje. Liever wordt daar geen geld aan uitgegeven of is er geen geld voor. Terwijl we wel allemaal dingen binnen krijgen maar ja dat kunnen we dan niet doen omdat het dan niet mogelijk is dan.

I: ja

R: en die CJP pas..

I: nee die mag niet

R: die hebben ze ook niet meer en dus moeten e het echt van ons krijgen

I: en dan dat alles digitaal moet, ben je dus ook weer sneller geneigd om iets van een verslag, betoog of brochure van te maken. Zoals bij het Zuiderzeemuseum moeten ze een brochure maken over de en ja inderdaad dan blijf je dus bij verslagen

R: je blijft een beetje hetzelfde doen

I: ja

M: Ja maar, niet door iedereen of zo. Ik denk diegene die er voor open staan die sowieso. Maar het is natuurlijk de bedoeling dat iedereen gestimuleerd wordt om verder na te denken en dat kost best moeite heb ik het idee. En dat komt misschien ook omdat wij als school heel veel voor ze invullen al en heel veel aandragen ook. Niet alleen binnen ons vak maar organisatie breed zeg maar.

Verdiepingsvraag: maar het programma dat je dit jaar ontwikkeld dat leent zich er wel voor die vaardigheden?

M: Ja wel omdat we nu echt benoemen bij bijna iedere opdracht dat er een klein onderzoekje dat dat echt omschreven is dat je een stapje verder moet gaan. Dat is wel de vernieuwing ten opzichte van het programma dat we al hadden.

Verdiepingsvraag: dat vraagt dan ook wel wat van de docenten die het geven?

M: Ja. Ja, want dat is ook het lastige het wordt daardoor ook minder concreet. En dat vinden veel docenten ook juist lastig want hoe beoordeel je dat dan? Of hoe ga je daarmee om? En dat is een heel lastig iets.

Verdiepingsvraag: omdat je het een stuk loslaat misschien?

M: Ja, omdat je wil dat de leerlingen zelf gaan nadenken, waardoor ze een andere kant op kunnen gaan dan die jij bedacht hebt. En dat is eigenlijk juist het doel want dat wil je ook dat ze dat gaan doen. Maar daardoor verlies je zelf als docent een beetje de controle zeg maar want dan wordt het meer hun ding.

Verdiepingsvraag: wat dus precies aansluit bij van de Kamp?

M: ja

12)Vindt u dat het aanleren van deze vaardigheden onderdeel moeten zijn van het

nieuwe CKV programma?

J: Uiteraard. Maar dus ook onderdeel van andere vakken en zelfs buiten de vakken om.

I: ja dat denk ik wel, leerlingen vinden CKV ook saai, stom. Juist als je dat soort dingen gaat doen met ze zien ze er hopelijk de meeste in dat ook een keer leuk kan zijn

R: Ja en als het dan breder is

I: ja kijk bij het programma van het Laar en Berg heb ik gezien en dan gaan ze bijvoorbeeld echt protestkunst maken dan zijn ze een paar weken bezig en dan krijgen ze een fotocamera mee en dan eh en dan ging een groepje leerlingen protestkunst maken over milieu dan gingen ze overal rotzooi fotograferen en dat dan helemaal bewerken in photoshop en een andere groep ging een liedje maken en kijk dat nodigt uit tot die vaardigheden dat je die kinderen een stukje talent dat er ook weer bij hangt bijna daar zijn ze dan volop een paar weken mee bezig. Een blokuur in de week en dan wordt daar over gediscussieerd en gesproken dan zijn ze het wel en niet met elkaar eens en dan train je die vaardigheden heel erg

Verdieppingsvraag: eigenlijk wat ik van jullie de hele tijd hoor is dat jullie vinden dat er veel meer in CKV kan zitten wat ook echt een meerwaarde zou hebben alleen dat de ruimte die er is dat die enorm beperkt is. Klopt dat?

I: ja, ik heb heel vaak bij het MT aangevraagd om er a.u.b. een ckv uur in het rooster te zetten maar het werd echt niet gehoord. Misschien is dat voor komend jaar weer een nieuwe discussie maar eh dat blijft lastig helaas. Dit is waarom ik bij Laar en Berg, ATM en Groot Gooiland ben gaan kijken en daar hebben ze gewoon echt uren in de week en daar hebben ze zo veel leuke opdrachten ook op het ATC, van radioprogramma maken.

Verdieppingsvraag: Maar dat is allemaal voor HAVO en hoger toch?

I: ja. De school wil, het bestuur wil dat wij er op het alc er een echt waarde vak aan maken, ja, het is geen vak voor mijn gevoel als je het geen uur in de week hebt.

Verdieppingsvraag: Dat zegt het MT dat CKV een waarde vak moet zijn?

I: ja zeker

J: oh ok

R: maar het wordt ook niet he met de beoordeling we zeggen altijd eh in iedergeval bij de MAVO dat je anders niet naar 4 MAVO mag gaan maar bij de beoordeling wordt het altijd aan t eind gekort en dan zei Isabeau oh ja die staat nog geen voldoende en dan reactie van andere docenten oh ja.. en dan gaan we gewoon verder

I: dat is ook een van de redenen dat ik er mee ben gestopt omdat ik gewoon totaal niet het gevoel had serieus te worden genomen. Dat hoeft trouwens niet in je interview op te nemen.. Maar het is echt wel een van de redenen geweest

dat ik dacht ja, wat doe ik hier dan? Een heel jaar lang al die kinderen he portfolio opbouwen en dan uiteindelijk heb je een paar kinderen die er dan met he niks doen en dan ga je er achter aan en dan staan ze allemaal voldoende gaan gewoon over. Hoe kan je dat dan verantwoorden naar de overheid want de overheid wil dat ieder kind minstens een voldoende staat voor CKV

M: Ik vind eigenlijk dat dat onderdeel moet zijn van alles dus ook van het nieuwe CKV programma

Inleiding voor vraag 13, 14 en 15 bevoegdheid docenten

Volgens het Landelijk Kennisinstituut Cultuureducatie en Amateurkunst (LKCA) zijn docenten met een eerstegraads bevoegdheid in één van de talen, kunstgeschiedenis, of één van de kunstvakken bevoegd om het vak CKV te geven. Op het ALC wordt het vak CKV gegeven door mentoren, deze hebben een diverse achtergrond.

13) Vind je het van belang dat je een eerstegraads bevoegdheid in één van de talen, kunstgeschiedenis, of één van de kunstvakken hebt om CKV te kunnen geven?

- o Indien ja, welk belang?
- o Indien nee, waarom niet?

J: Nee. Ik vind sowieso een graad niet het bewijs van goed les kunnen geven in een vak. Uiteraard mag je hopen dat een graad wel voor goed ckv onderwijs zorgt.

R: Ik denk niet dat het perse nodig is maar het is wel belangrijk dat je er interesse in hebt

I: precies

R: Ik zou niet over alles wat kunnen vertellen of kunnen doen

Maar nienke bijvoorbeeld heeft ook gezegd ik zou wel eens wat met tv dingen kunnen gaan doen omdat die heel lang bij de tv heeft gewerkt maar uiteindelijk wordt daar ook niet echt naar geluisterd, het komt er niet van of de tijd is te kort of dan druk is of het ligt er ook aan wat geef je op dat moment welk onderdeel daarvan, dan zou je ook iemand anders kunnen gebruiken

I: ja, daarom is het belangrijk dat er een leerlijn is en iemand die mensen daarover informeert zoals je bijvoorbeeld bij studievaardigheden hebt, niet iedereen is studievaardigheden docent maar worden wel aangestuurd door een groepje wat weer de lessen maakt.

Maar het blijft anders of je een CKV docent hebt of een docent zonder ckv achtergrond

M: nee ik denk dat het belangrijk is dat die mensen die dat geven enthousiast over zijn. En je kunst bevoegd zijn voor een van die dingen en daar helemaal niet enthousiast over zijn of je kunt niet bevoegd zijn en heel enthousiast zijn. Ik denk dat dat belangrijker is dat je zelf het idee hebt van goh, dit wil ik ze meegeven. Ik denk dat dat belangrijker is dan de bevoegdheid.

Verdiepingsvraag: vind je het dan van belang dat een docent open staat om leerlingen te laten leren op de manier waarop zij leren, dat je het een beetje loslaat? Dat dit belangrijker is dan de graad die je hebt?

M: ja, in ieder geval vind ik de bevoegdheid niet zo belangrijk maar juist dat wat je zei is goed.

14) Heb je een eerstegraad bevoegdheid in één van de talen, kunstgeschiedenis of één van de kunstvakken?

- Indien ja, welke?
- Indien nee, wat is je achtergrond en welke bevoegdheden heb je?

J: nee

I: Ik heb een tweedegraadsbevoegdheid voor geschiedenis ik geef ook M&M en studievaardigheden en ik ben mentor dus ook CKV

R: Ik hetzelfde als Isabeau

R: de vakgroep wilde eigenlijk graag dat, we zijn op zoek naar iemand voor CKV, binnen onze vakgroep zou dat goed kunnen want geschiedenis en in de onderbouw zijn er veel excursies vanuit Mens en Maatschappij dan kon je dat samenvoegen, zo is dat ontstaan eigenlijk

M: nee ik heb tweedegraads tekenen en textiel

15) Welke toevoeging geeft jouw vak binnen het vak CKV?

J: Niet van toepassing

I: Ik denk eerst een jaar heel goed voorbereiden weten wat zijn nou de doelen en ik denk dat je het dan niet direct 2017 2018 moet invoeren misschien laatste deel van het jaar als een soort pilot dat je het dan als een extra vak invoert. Ik zou niet direct na de zomervakantie beginnen want dan werk je jezelf echt over de kop. In de periode tot aan de kerst eerst voorbereiden een half jaar en dan een half jaar daarop geven.

Verdieppingsvraag: Maar dat wat je gaat voorbereiden zeg je dus eigenlijk daar moet een leerlijn van komen?

I: ja

J: en ehm

R: en connectie met het ATC wat wil het ATC? Wat verwachten zij? Dat wij daarop kunnen inspelen

R: Dingen in en buiten school een overzicht van wat is er eigenlijk mogelijk we krijgen wel altijd een boekje binnen met wat je allemaal kan doen maar dat is zo breed weet je wel, wat kan je eigenlijk allemaal met CKV? Want wij zitten nu zo op die verslagen maar als je nou een blaadje krijgt met op andere scholen dit is allemaal wat ze op de HAVO doen qua CKV dat anders is dan verslagen

I: ik heb dat wel ook gedaan voordat ik er mee stopte, bij andere scholen langs geweest er is wel een lijstje dat staan in de one-drive.

Vooraf ook in de school halen ik denk dat ook erg leuk is we hebben die grote trap je kan daar heel wat klassen kwijt, HAVO 3 zijn maar 2 klassen

R: misschien moet je sommige dingen voor de HAVO vrijwillig laten doen, ga bijv. met een paar naar het concertgebouw ga een klassiek concert bijwonen. Want je ziet

vaak dat ze eerst ieuw nee totdat ze in het concertgebouw zelf zitten

I: het vervelende daaraan is dan weer de financiële mogelijkheden

R: ja maar je hebt van die kinderconcerten

I: wat het ATM trouwens deed was eh Gertrude nam de klas mee naar de Vorstin daar heb je cabaretshow, klonk echt heel erg leuk. Het was speciaal geregeld voor de maandag middag

M: wij zaten tot voor kort alleen maar met beeldende docenten in de ckv vakgroep. Op zich maakt het niet uit, kijk ik ben best wel geïnteresseerd in muziek en dans en theater ik denk dat dat eigenlijk belangrijker is dan dat je iemand hebt die daar echt voor geleerd heeft of zo want zo diepgaand hoeft dat bij ckv en zo ook niet te zijn en als je je daar in geïnteresseerd bent dan kun je zelf ook prima een achtergrond in opbouwen. Maar we hebben nu dan een muzikdocent en audiovisueel docent er bij en op zich zou dat wel een meerwaarde kunnen zijn. Het voegt zeker ook wat toe. Dat merk je ook bij een beeldende opdrachten dan ben je eerder geneigd wat strenger dat is ook wel een valkuil want dan ben je geneigd om daar wat strenger voor te zijn omdat dat meer bij jezelf ligt terwijl als het dan over een ander ding gaat waar je zelf niet zo in thuis bent dan ben je vaak ook geïmponeerd van goh wat goed dat ze dat zo doen. Zo werkt het wel.

M: je moet wel een affiniteit met het vak hebben Ik vind ook dat dit geen keuze is. Je gaat niet of jij mentor word laten afhangen van dat van die mentor is maar bijzaak dat is maar een klein onderdeelje van wat je dan moet doen. Ik kan me niet voorstellen dat iedereen daar even enthousiast over is en misschien is het dan juist heel belangrijk maar ik weet niet of dat er is maar dat er een iemand is die juist de mensen enthousiast maakt. Dat kan natuurlijk ook dat je meer een overkoepelend iemand hebt die dan verteld wat de mentoren moeten doen en die daar dan wel heel enthousiast over is zodat dat aansterkt. Hoeft t nog niet zo bij iedereen uit te pakken natuurlijk..

Inleiding voor vraag 16 en 17 afsluiting interview

Voor de aanbeveling is het van belang of er nog meer wensen of ideeën zijn voor het vak CKV.
--

16) Wat zou een goede aanvulling of verandering zijn voor het vak CKV?

J: Niet ingevuld

I & J: Al eerder beantwoord

M: Ik denk dat het belangrijk is dat bij iedere opdracht die we doen er onderzoek is. Bij een boel dat je daar een klein onderzoekje aan koppelt zodat je ze stimuleert verder te denken dan het eerste waar je meteen aan denkt.

Verdiepingsvraag: is zo'n onderzoek dan altijd schriftelijk?

M: nee bijvoorbeeld de opdracht reflectie op een podium bezoek dat je gaat analyseren wat vond ik daar nou leuk aan, en wat niet. Dit vertel je aan een ander en die ander gaat voor jou opzoek naar een andere voorstelling die jij ook

leuk zou vinden, liefst eentje die je nog niet kent. Dan wordt je toch gestimuleerd verder te kijken dan wat je alleen maar van die voorstelling vond. **Mogelijk door het met andere mensen hierover te hebben dat je op nieuwe ideeën komt, meerdere bronnen leert aanspreken dan alleen google.**

Ik zit nog te denken dat het voor ons misschien ook best in de onderbouw ckv gerelateerde dingen gebeuren maar dat hebben we nooit precies zo benoemd. Dat we dat is duidelijk op een rijtje zetten en dan misschien ook eens benoemen naar de leerlingen toe. Dan kunnen zij dat ook gebruiken bij de eerste ckv opdracht, Daar zouden we een stapje in verder kunnen gaan. Dat vind ik leuk aan je vragenlijst nu dat ik denk oh ja daar kunnen wij ook misschien wat meer mee doorgaan.

J: Dan kan je ook kijken naar de soort opdrachten die het ATC geeft in de onderbouw en wat zou het ALC dan kunnen bieden. Als de HAVO op het ATC in de onderbouw weet dat ze met ckv opdrachten bezig zijn dan denk ik dat het voor de HAVO leerlingen op het ALC dan ook handig is dat zij weten dat zij al met CKV opdrachten bezig zijn.

M: hmm, ja

Verdiepingsvraag: En wat ze doen kan verschillend zijn omdat de eerste ckv opdracht in de vierde een verzameling is van wat je tot nu toe hebt gedaan. Die eerste opdracht is een mooie opdracht een verzameling.

M: ja in ieder geval de dingen van school je zou ook kunnen zeggen in de onderbouw als je ergens naar toe gaat met vrienden of familie vakantie of iets daar zou je misschien wel wat mee kunnen doen. **En dat ze dat dan bij beeldend doen en muziek en drama eigenlijk zou dat best leuk zijn. Met die lui is allemaal om tafel dat je bijvoorbeeld bij drama opdrachtje krijgt van bezoek eens een stuk of iets zou eigenlijk heel leuk zijn. Met elkaar eens over hebben, vind ik wel een goeie.**

- 17) Zijn er plannen voor de invulling van het vak CKV schooljaar 2017-2018?
- o Indien ja, welke?

J: Niet ingevuld

I & J: Al eerder beantwoord

M: Zie vraag 16

Bijlage 3 Open coderen

1) Waarom heeft de HAVO onderbouw op het ALC verplicht het vak CKV?

Visie beleid schoolleiding

Dit zal met visie en speerpunten ofwel beleid te maken hebben. Een meer gedetailleerde omschrijving kan ik nu nog niet geven.

En het past nu natuurlijk weer heel mooi in het 'what really matters' verhaal, dat je verder kijkt dan je neus lang is dan alleen maar de vakken dus dat paste daar natuurlijk weer perfect bij

Maar ja dat proberen we wel steeds maar et natuurlijk ook een financieel puntje.

Liever wordt daar geen geld aan uitgegeven of is er geen geld voor. Terwijl we wel allemaal dingen binnen krijgen maar ja dat kunnen we dan niet doen omdat het dan niet mogelijk is dan.

en die CJP pas..nee die mag niet

die hebben ze ook niet meer en dus moeten e het echt van ons krijgen

en dan dat alles digitaal moet, ben je dus ook weer sneller geneigd om iets van een verslag, betoog of brochure van te maken. Zoals bij het Zuiderzeemuseum moeten ze een brochure maken over de en ja inderdaad dan blijf je dus bij verslagen

En dat komt misschien ook omdat wij als school heel veel voor ze invullen al en heel veel aandragen ook. Niet alleen binnen ons vak maar organisatie breed zeg maar. ik heb heel vaak bij het MT aangevraagd om er a.u.b. een ckv uur in het rooster te zetten maar het werd echt niet gehoord

De school wil, het bestuur wil dat wij er op het alc er een echt waarde vak aan maken, ja, het is geen vak voor mijn gevoel als je het geen uur in de week hebt.

Voorbereiding H4

het is niet in die verre verplicht om het in de onderbouw te doen en wij doen het wel expres om de leerlingen voor te bereiden voor HAVO 4.

Overstap HAVO-VMBO

eh omdat het bij ons zijn er best nog wel wat leerlingen die toch over gaan van de HAVO naar de MAVO zodat ze ehm in de MAVO 3

Leren opbouw van portfolio

dat ze toch wel gewoon een dossier hebben aangemaakt met opdrachten van CKV. En ook inderdaad te leren een portfolio te leren op te bouwen.

2) Vindt u dat dit het vak CKV verplicht moet zijn voor de HAVO onderbouw leerlingen?

Voorwaarden voor verplichting

maar je moet dan wel iets nog doen iets anders met de opdrachten

dat kinderen denken oh leuk we gaan iets met radio doen of we gaan iets met televisie doen we zitten natuurlijk in een mediastad

Je moet wel iets neerzetten, ja.

maar dan moet het wel goed worden ingevuld

volwaardig vak

Het mag en kan wel verplicht worden alleen moet het dan wel echt als vak worden gegeven

Er moet gewoon iemand zijn die daar tijd voor krijgt om daar een leuk lesuur van te maken

CKV is vooral als we op excursie gaan dat ze een speciale opdracht moeten maken daarnaast waar ze dan voor CKV moeten gebruiken en een verslag moeten schrijven bijvoorbeeld

het kan veel meer betekenisvol

wat we nu hebben half om half.

Maar wat ik denk als je het niet verplicht, ehm dus zoals bijvoorbeeld vrijwillig wordt, dan doen ze het toch niet.

Maar het feit is wel dat eh het zal wel fijner zijn als er echt lessen in wordt gegeven dan wanneer het een bijkomstigheid is. Want het moet van de overheid dus we lossen het op deze manier op. Het zou beter een vak kunnen zijn.

Dit is waarom ik bij Laar en Berg, ATM en Groot Gooiland ben gaan kijken en daar hebben ze gewoon echt uren in de week en daar hebben ze zo veel leuke opdrachten ook op het ATC, van radioprogramma maken.

maar het wordt ook niet he met de beoordeling we zeggen altijd eh in iedergeval bij de MAVO dat je anders niet naar 4 MAVO mag gaan maar bij de beoordeling wordt het altijd aan t eind gekort en dan zei Isabeau oh ja die staat nog geen voldoende en dan reactie van andere docenten oh ja.. en dan gaan we gewoon verder

Een heel jaar lang al die kinderen he portfolio opbouwen en dan uiteindelijk heb je een paar kinderen die er dan met he niks doen en dan ga je er achter aan en dan staan ze allemaal voldoende gaan gewoon over. Hoe kan je dat dan verantwoorden naar de overheid want de overheid wil dat ieder kind minstens een voldoende staat voor CKV

3) Waarom is het CKV programma van het ALC al een aantal jaren hetzelfde?

Nog in ontwikkeling

pas net opgezet is

toen ben ik dat gaan doen en toen hebben wij met Kees Breederveld opgezet nou, we beginnen in klas 1 en dan klas 1,2, en 3 dan kunnen ze het gewoon opbouwen en dan hoeven ze niet in 1 jaar alles te gaan doen en dat is toen een beetje op gang gekomen dus zo lang is het nog niet bezig.

opdrachten zijn nog hetzelfde bijvoorbeeld een Terschelling opdracht is nog hetzelfde. Maar excursies veranderen ook weer.

je blijft een beetje hetzelfde doen

Te vrijblijvend

ik ben nu drie jaar twee jaar geleden toen bestond was het er wel maar werd er eigenlijk helemaal niks mee gedaan

Dus die drie MAVO moest dan in 1 jaar opeens allerlei opdrachten gaan maken maar dat gebeurde gewoon eigenlijk bijna niet, de controle was er bijna niet mentoren hadden daar ook helemaal geen zin in die krijgen dat er ook nog een keer extra bij

Er was geen coördinator of iets

4) In hoeverre bent u het eens met de definitie van het SLO? (een leerlijn is

een beredeneerde opbouw van tussendoelen en inhouden, leidend naar een einddoel)

Mee eens

Ik ben het er mee eens dat dit een leerlijn is.

ja ik vind dat wel een leerlijn

ja

Ja, dat vind ik wel een goeie definitie

Onduidelijkheid begrip leerlijn

Ik vraag me af wat ze bedoelen met inhouden aar dat zal wel iets betekenen als welke begrippen moeten ze kennen of iets of wat voor manier inhouden als wat doe je elke les ja dat is

welk doel en wat moet de leerling

Echter moet je/men ervoor waken dat je/men niet een activiteitenlijn ontwikkelt, waarbij je net zo min vrijheid hebt om zelf te regisseren.

in ieder geval een geraamte alla leerlijn

zoals we die sociaal emotionele leerlijn hebben dat het zo iets meer gaat worden dat je ook als mentor he mochten er dan geen lessen meer mogen eh dat je daar als mentor in ieder geval daar in eh een betere rol kan gaan spelen. Want het blijft vaag Dingen in en buiten school een overzicht van wat is er eigenlijk mogelijk we krijgen wel altijd een boekje binnen met wat je allemaal kan doen maar dat is zo breed weet je wel, wat kan je eigenlijk allemaal met CKV?

5) Heeft uw school een leerlijn CKV ontwikkeld?

Ja

ja op zich wel alleen is CKV bij ons in de HAVO alleen in de vierde dus dat is een leerlijn die maar 1 jaar duurt. Maar daar zit wel een opbouw in. een beredeneerde opbouw die leidt naar een einddoel, ja.

Nee

In ontwikkeling (toekomst 2017-2018)

de leerlijn ckv op dit moment nog in ontwikkeling

Op het ALC zijn leerlijnen voor diverse vakken t/m het tweede leerjaar gemaakt of in ontwikkeling

Voor het vak ckv begrijp ik dat er eerst lessen zijn bedacht en er gaandeweg een leerlijn wordt gemaakt

we zijn daar nu dus weer mee, we hebben er nu dit jaar dus weer extra naar gekeken en de aanleiding daarvoor was het vernieuwde CKV omdat dat nu ook mee gaat tellen in het combinatiecijfer en omdat er iets meer diepgang en onderzoek bij komt maar goed er kwam een paar eises bij zeg maar en eh dat moesten we even checken of we daar aan voldoen en ja hoe we dat aan kunnen pakken om er dan in ieder geval wel aan te voldoen. Dus dat was een reden om het weer te herzien.

6) Wat is voor u de meerwaarde van een leerlijn CKV?

Meerwaarde leerlijn

juist het mooie aan leerlijnen dat je dat lekker zelf kan inrichten terwijl je je wel aan de einddoelen moet houden

Je kan dezelfde tussendoelen en einddoelen bereiken op verschillende manieren die hoeft inderdaad niet helemaal vast te leggen hoe je het gaat bespreken eh hoe je het gaat behandelen ,wat je er bij pakt maar dat het inderdaad duidelijk is wat je moet bereiken en wat je eventueel nog meer kan bereiken

Sowieso is het een onderdeel van het examen dus daar moet een pta bij dus je hebt al sowieso dat je omschreven moet hebben dat je welke toetsingen je gaat doen in de loop van het jaar en dat moet ook al bekend zijn aan het begin van het jaar voor al die leerlingen dus in die zin is het dan wel handig om inzichtelijk te hebben wat je dan precies gaat doen

dat vind de schoolleiding weer dan belangrijk daar aan is dat als jij met meerdere mensen dat vak geeft dat als jij zo'n leerlijn hebt met alle opdrachten compleet overzichtelijk ergens staan dan kan ieder willekeurig iemand bij wijze van spreken die lessen gaan geven dus het is ook gewoon handig voor dat de lessen die gemaakt worden niet verloren gaan zeg maar dat het niet gebonden is aan 1 persoon.

Een leerlijn heeft een grote meerwaarde als je vanuit doelen lesgeeft, in plaats van uit activiteiten. Wat wil je met de leerlingen bereiken en welke subdoelen moet je daarvoor wanneer behalen? De activiteiten die daarbij ontwikkelt worden kunnen worden afgestemd op de belevingswereld van de leerlingen. Het is een dynamische manier van leren en daardoor wordt de betrokkenheid van de leerlingen (en docenten) verhoogd. Grote meerwaarde als je je niet laat leiden door wat een methode voorschrijft.

daarom is het belangrijk dat er een leerlijn is en iemand die mensen daarover informeert zoals je bijvoorbeeld bij studievoordigheden hebt, niet iedereen is studievoordigheden docent maar worden wel aangestuurd door een groepje wat weer de lessen maakt.

7) Hoe is de aansluiting van het programma CKV onderbouw HAVO ALC en het CKV bovenbouw programma ATC?

Aansluiting aanwezig

Na ja wij beginnen gewoon met een eerste opdracht met het punt waar sta je nu? Dus dan wordt er bekeken naar wat heb jij in jouw leven allemaal gedaan eh wat betreft kunstuitingen zowel passief als actief

Ja ze kunnen in ieder geval kwijt wat ze al gedaan hebben.

Aansluiting afwezig

Zo ver ik het weet is die er niet nee.

Dus zij hebben dan misschien een net ander beginpunt maar op zich hoeft er ook geen aansluiting te zijn want wij beginnen.

8) Vindt u het wenselijk dat de twee programma's op elkaar aansluiten?

Aansluiting wenselijk

En dat wilden we dus wel dat bereiken dus dat je van 3 HAVO naar 4 HAVO je spullen kon meenemen en eigenlijk was onze bedoeling in het eerste jaar En dat dan dat ze dat mee kunnen nemen naar het ATC

Ik vind dit niet alleen wenselijk, het lijkt mij ook essentieel als je weet dat onze H3 leerlingen allemaal doorstromen naar het ATC

Ja, dan zijn de kinderen ook wat meer voorbereid dan weten ze wat het vak inhoudelijk is

Ja

ja op zich vind ik dat heel wenselijk connectie met het ATC wat wil het ATC? Wat verwachten zij? Dat wij daarop kunnen inspelen

Want wij zitten nu zo op die verslagen maar als je nou een blaadje krijgt met op andere scholen dit is allemaal wat ze op de HAVO doen qua CKV dat anders is dan verslagen

J: Dan kan je ook kijken naar de soort opdrachten die het ATC geeft in de onderbouw en wat zou het ALC dan kunnen bieden. Als de HAVO op het ATC in de onderbouw weet dat ze met ckv opdrachten bezig zijn dan denk ik dat het voor de HAVO leerlingen op het ALC dan ook handig is dat zij weten dat zij al met CKV opdrachten bezig zijn.

M: hmm, ja

Aansluiting niet nodig

maar in dit geval is het voor dus een ding van 1 jaar en daar beginnen we mee en daar eindigen we mee dus hoe ze binnen komen dat maakt niet uit, met een ander beginpunt maar het woord aansluiting vind ik dan niet helemaal kloppen omdat die leerlingen niet al iets gedaan hoeven te hebben, maar goed op zich is het ook niet verkeerd ze kunnen hun ervaringen die ze hebben wel kwijt dat loopt wel verder zeg maar, dus dat sluit wel aan maar als ze het niet zouden doen dan sluit het ook aan. Dan doen ze het wel niet op school maar iedereen doet wel iets met vrienden of familie en die ALC leerlingen die hebben dan ook nog op school gedaan wat ze in feite bij ons ook gedaan hebben alleen wij noemen dat niet CKV maar wij hebben n de 1st 2de en 3de ook excursies gedaan ten behoeve van het kunstvak. Wat dan eigenlijk ook CKV is.

9) Wat is volgens u het belang van het vak CKV voor de leerlingen?

Vaardigheden

Het bovengenoemde belang deel ik, maar ik vind ook dat je deze vaardigheden (creativiteit en divergent denken) kunt leren in andere vakken. De persoonlijke vaardigheden kunnen het best ontwikkeld worden als er holistisch naar gekeken wordt.

Ja ik denk dat dat inderdaad eh een hele belangrijke is dat je eh wat verder nadenkt dan strikt noodzakelijk is of zo dat je niet meteen de eerste beste oplossing kiest die zich aan dient maar dat je ehm uitgedaagd wordt om wat verder na te denken zeg maar nou weet ik ook wel dat leerlingen dat heel lastig vinden. Ik durf best te zeggen dat dat niet bij iedereen gebeurt maar ik denk wel dat dat het belang is van dat vak dat je in ieder geval die creativiteit ontwikkeld maar ook even net iets verder denkt dan perse moet of zo. Je kunt een opdracht ook al doen gewoon door je je er gemakkelijk van af te maken maar eigenlijk willen we stimuleren om met iets anders te komen dan het meest voor de hand liggende.

Algemene kennis/ cultuur

Ik vind het wel iets zeggen over meer algemene kennis (2x)

en dat ze wat breder ontwikkeld zijn dan inderdaad alleen de vakken eh maar ook culturele vlakken

je moedigt ze misschien een keer aan om naar een museum te gaan, een andere film te kijken dan ze gewend zijn.

het geeft een stukje algemene kennis en je geeft ze hopelijk iets meer mee dat ze later ook sneller naar een museum gaan of zeker als ze op HAVO 4 komen dan dat ze weten oh ja zo moet je naar een museum gaan en theater en dat ze dat dan hebben geleerd

10) In hoeverre bent u het eens met de mening van M.T. van de Kamp? (zij is van mening dat de leerling in het vak CKV vaardigheden leert die breder inzetbaar zijn dan alleen voor alleen het vak CKV)

Eens

Ja dat denk ik zeker wel

ja dat kan je wel zeggen

Oneens

Het kan niet optimaal ontwikkelen binnen een vak

Ik vind het wel een beetje zweverig over komen

een beetje van eh tuurlijk moet je dingen op een andere manier proberen te leren op te lossen maar ik vind het een beetje zweverig klinken

het meer alsof CKV er voor zorgt dat het allemaal gebeurt, dat is natuurlijk echt niet zo. Dat ze alleen bij CKV creativiteit ontwikkelen, dat vind ik echt niet.

11) Vindt u dat deze vaardigheden geleerd worden in het huidige CKV programma?

Eens

maar het is wel belangrijk dat je er interesse in hebt

Maar het blijft anders of je een CKV docent hebt of een docent zonder ckv achtergrond

ik denk dat het belangrijk is dat die mensen die dat geven enthousiast over zijn. En je kunst bevoegd zijn voor een van die dingen en daar helemaal niet enthousiast over zijn of je kunt niet bevoegd zijn en heel enthousiast zijn. Ik denk dat dat belangrijker is dat je zelf het idee hebt van goh, dit wil ik ze meegeven. Ik denk dat dat belangrijker is dan de bevoegdheid.
je moet wel een affiniteit met het vak hebben

Verdiepingsvraag: vind je het dan van belang dat een docent open staat om leerlingen te laten leren op de manier waarop zij leren, dat je het een beetje loslaat? Dat dit belangrijker is dan de graad die je hebt?

M: ja, in ieder geval vind ik de bevoegdheid niet zo belangrijk maar juist dat wat je zei is goed.

14) Heb je een eerstegraad bevoegdheid in één van de talen, kunstgeschiedenis of één van de kunstvakken?

- Indien ja, welke?
- Indien nee, wat is je achtergrond en welke bevoegdheden heb je?

Ja

nee

nee

Ik heb een tweedegraadsbevoegdheid voor geschiedenis ik geef ook M&M en studievaardigheden en ik ben mentor dus ook CKV

Ik hetzelfde als Isabeau

nee ik heb tweedegraads tekenen en textiel

15) Welke toevoeging geeft jouw vak binnen het vak CKV?

Meerwaarde

de vakgroep wilde eigenlijk graag dat, we zijn op zoek naar iemand voor CKV, binnen onze vakgroep zou dat goed kunnen want geschiedenis en in de onderbouw zijn er veel excursies vanuit Mens en Maatschappij dan kon je dat samenvoegen, zo is dat ontstaan eigenlijk

we hebben nu dan een muziekdocent en audiovisueel docent er bij en op zich zou dat wel een meerwaarde kunnen zijn. Het voegt zeker ook wat toe.

Dat merk je ook bij een beeldende opdrachten dan ben je eerder geneigd wat strenger dat is ook wel een valkuil want dan ben je geneigd om daar wat strenger voor te zijn omdat dat meer bij jezelf ligt terwijl als het dan over een ander ding gaat waar je zelf niet zo in thuis bent dan ben je vaak ook geïmponeerd van goh wat goed dat ze dat zo doen. Zo werkt het wel.

16) Wat zou een goede aanvulling of verandering zijn voor het vak CKV?

ideeën

Vooraf ook in de school halen ik denk dat ook erg leuk is we hebben die grote trap je kan daar heel wat klassen kwijt, HAVO 3 zijn maar 2 klassen misschien moet je sommige dingen voor de HAVO vrijwillig laten doen, ga bijv. met een paar naar het concertgebouw ga een klassiek concert bijwonen. Want je ziet vaak dat ze eerst ieuw nee totdat ze in het concertgebouw zelf zitten wat het ATM trouwens deed was eh Gertrude nam de klas mee naar de Vorstin daar heb je cabaretshow, klonk echt heel erg leuk. Het was speciaal geregeld voor de maandag middag

Ik kan me niet voorstellen dat iedereen daar even enthousiast over is en misschien is het dan juist heel belangrijk maar ik weet niet of dat er is maar dat er een iemand is die juist de mensen enthousiast maakt. Dat kan natuurlijk ook dat je meer een overkoepelend iemand hebt die dan verteld wat de mentoren moeten doen en die daar dan wel heel enthousiast over is zodat dat aansterkt.

Ik denk dat het belangrijk is dat bij iedere opdracht die we doen er onderzoek is. Bij een boel dat je daar een klein onderzoekje aan koppelt zodat je ze stimuleert verder te denken dan het eerste waar je meteen aan denkt.

Mogelijk door het met andere mensen hierover te hebben dat je op nieuwe ideeën komt, meerdere bronnen leert aanspreken dan alleen google.

Ik zit nog te denken dat het voor ons misschien ook best in de onderbouw ckv gerelateerde dingen gebeuren maar dat hebben we nooit precies zo benoemd. Dat we dat is duidelijk op een rijtje zetten en dan misschien ook eens benoemen naar de leerlingen toe. Dan kunnen zij dat ook gebruiken bij de eerste ckv opdracht, Daar zouden we een stapje in verder kunnen gaan.

En dat ze dat dan bij beeldend doen en muziek en drama eigenlijk zou dat best leuk zijn. Met die lui is allemaal om tafel dat je bijvoorbeeld bij drama opdrachtje krijgt van bezoek eens een stuk of iets zou eigenlijk heel leuk zijn. Met elkaar eens over hebben, vind ik wel een goeie.